

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Terveiden edistämisen koulutusohjelma
Johtamisen osaamisen suuntautumisvaihtoehto

Sari Saliba

Terveiden edistämisen koulutusohjelmasta valmistuneiden sijoittuminen työelämään

Opinnäytetyö 2012

TIIVISTELMÄ

Saliba Sari

Terveyden edistämisen koulutusohjelmasta valmistuneiden sijoittuminen työelämään, 80 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Sosiaali- ja terveysala

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Terveyden edistämisen koulutusohjelma

Johtamisen suuntautumisvaihtoehto

Opinnäytetyö 2012

Ohjaaja: yliopettaja Pirjo Vaittinen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena ja tutkimustehtävinä oli selvittää ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rooli asiantuntijuuden kehittymisen tukemisessa, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaikutus urakehitykseen ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettavuus ja arvostus työelämässä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkimustiedon avulla kehittää Terveyden edistämisen koulutusohjelmaa sekä parantaa tutkinnon tunnettavuutta ja arvostusta. Tutkimus on kvantitatiivinen ja aineistonkeruumenetelmänä oli kysely, jossa oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Kysely toteutettiin Webropol-ohjelmalla. Kerätty aineisto analysoitiin käyttämällä metodista triangulaatiota. Aineiston kvantitatiivinen analyysi toteutettiin Webropol -ohjelmalla ja kvalitatiivinen analyysi tapahtui teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Tämän tutkimuksen mukaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisesta oli hyötyä oman alan asiantuntijuuden lisääntymisessä sekä nykyisissä työtehtävissä tai työn vaatimien taitojen kehittymisessä. Lisäksi tutkinto paransi työnhakumahdollisuuksia ja hyödytti vaativampien työtehtävien saamisessa sekä uralla etenemisessä. Kuitenkin ne työelämävalmiudet, joita pidettiin tärkeinä nyt ja tulevaisuudessa, eivät kehittyneet tarpeeksi koulutuksen aikana. Tutkimuksen mukaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus ja arvostus olivat heikkoja, jopa heikompia kuin muissa tutkimuksissa on arvioitu.

Johtopäätöksinä voidaan esittää, että Terveyden edistämisen koulutusohjelman koulutuksen sisältöä uudistetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan työnantajien kanssa sekä muutetaan vastaamaan moniammatilliseen tarpeeseen. Saimaan ammattikorkeakoulussa avataan sosiaalialan ylempi ammattikorkeakoulutusohjelma. Tutkinnon tunnettavuutta ja arvostusta lisätään tiedottamisen sekä työelämäyhteistyön lisäämisen ja ammattikorkeakoulun oman jatkotutkintoväylän avaamisen kautta. Lisäksi tutkintonimike tulee muuttaa vastaamaan koulutuksen sisältöä ja tasoa korkeakoulutusjärjestelmässä.

Avainsanat: ylempi ammattikorkeakoulututkinto, ammatillinen kasvu, asiantuntijuus, ammatillinen kompetenssi, urakehitys, sosiaalialan korkeakoulutus

ABSTRACT

Sari Saliba

Employment of Graduates from Master's Degree Programmes in Health Promotion, 80 Pages, 1 Appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Master's Degree Programme in Health Promotion and Leadership

Master's Thesis 2012

Instructor: Principal Lecturer, Dr. Pirjo Vaittinen, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of this study was to define the role of master's degree in supporting the development of expertise, its impact on career development, and the recognition and respect of a master's degree from a university of applied sciences in Finland. The aim of this thesis was to develop the Master's Degree Programme in Health Promotion, as well as improve the recognition and appreciation of the degree.

This research is a quantitative research. The data collection method was a survey which included both structured and open questions. The survey was conducted by Webropol programme. The collected data was analyzed using methodological triangulation. The quantitative analysis of the data was carried out by using Webropol programme and the qualitative analysis by theory based content analysis.

According to this study, the Master's Degree Programme was useful in the development of expertise in existing duties. It also proved to be useful in developing the skills required in work tasks. In addition, the degree improved job search opportunities and benefited by getting more demanding jobs for the applicants. However, the skills that were considered important, now and in the future, were not developed enough during education. According to this study, the recognition and appreciation of a master's degree from a university of applied sciences (UAS) was poor, even worse than results shown by earlier studies.

Conclusions from the data suggests that the content of the programme of Health Promotion should be renewed in cooperation with the social and healthcare employers and changed to meet the needs of multi-professional students. The recognition and appreciation of the master's degree from a UAS might be developed by raising public awareness and through cooperation with employers.

Keywords: Master's degree, professional growth, expertise, professional competency, career development, higher education in social services

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	8
2.1 Suomen koulutusjärjestelmä	9
2.2 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon synty	10
2.3 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon profiili	12
2.4 Jatkotutkintoväylät	15
2.5 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus	16
2.6 Tutkintonimikkeet	17
3 Sosiaalialan ylemmät korkeakoulututkinnot	18
3.1 Sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuottama kelpoisuus	20
3.2 Sosiaalityön kansainväliset kelpoisuudet.....	21
3.3 Sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämässä	22
3.4 Sosiaalityön koulutuksen tulevaisuus	23
4 Ammatillinen kasvu	24
5 Asiantuntijuus.....	26
5.1 Asiantuntijatiedon oppiminen.....	27
5.2 Osaaminen.	28
5.3 Koulutus ja elinikäinen oppiminen	29
6 Ammatillinen kompetenssi.	30
6.1 Ammatillinen kompetenssi Ellströmin mukaan.	31
6.2 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kompetenssit.....	32
7 Urakehitys.	34
8 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.	37
9 Opinnäytetyön toteutus.	38
9.1 Kohderyhmä ja tutkimustyyppi.....	38
9.2 Aineistonkeruumenetelmä.	38
9.3 Tutkimuksen metodologia.....	29
9.4 Aineiston analyysi.....	40
9.5 Opinnäytetyön eettiset näkökohdat	40
10 Tutkimustulokset.	42
10.1 Perustiedot.	42
10.2 Koulutusväylät ja työkokemus	43
10.3 Opintojen jatkaminen ylemmän AMK-tutkinnon jälkeen.....	44
10.4 Urakehitys.	45
10.5 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus ja arvostus	52
10.6 Ylemmän AMK –koulutuksen hyöty ammatillisen kasvun näkökulmasta	54
10.7 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaikutus työelämätaitojen kehittymiseen.	56
10.8 Ehdotuksia Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelman kehittämiseksi	61
11 Johtopäätökset.....	62
11.1 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rooli asiantuntijuuden kehittämisen tukemisessa.....	63

11.2 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaikutus urakehitykseen	63
11.3 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus ja arvostus työelämässä	65
12 Pohdinta.....	65
12.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.	66
12.2 Sosiaalialan koulutus.....	67
12.3 Koulutuksen kehittäminen sekä tutkinnon tunnettuuden ja arvostuksen parantaminen	69
12.4 Lopuksi	71
Kuviot.....	73
Taulukot	73
Lähteet.....	74

Liite 1 Saatekirje

1 Johdanto

Suomalaisten korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen tavoitteena on korkeatasoisen koulutuksen ja tutkimuksen säilyttäminen. Korkeasti koulutetun työvoiman riittävyys tulevaisuudessa takaa globaalin kilpailukyvyn. Korkeakoululaitos muodostuu ns. duaalimallin mukaan tiedeyliopistoista ja työelämäorientoituneista ammattikorkeakouluista. (Opetusministeriö 2010, 4 – 5.) Alueelliset kehitystehtävät ja työelämäkytkennät määrittävät yliopiston ja ammattikorkeakoulun profiloitumisen. Opetus ja tutkimus painottuvat siten eri tavalla. Ammattikorkeakouluopetuksen painopiste on työelämlähtöinen, jolloin myös tutkimus ja kehitystyö on soveltavaa, pieniä ja keskisuuria yrityksiä sekä palvelusektoria tukevaa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintojen sisällöllisillä painotuseroilla tyydytetään yhteiskunnan ja työelämän tarpeet monipuolisesti. (Opetusministeriö 2008, 5.)

Korkeakoulu-uudistuksesta on puhuttu jo pitkään ja siten ihmisten tietoisuus korkeakoulujärjestelmästä on lisääntynyt. Koska ammattikorkeakoulujärjestelmä on kuitenkin varsin nuori, ihmisten asenne siellä suoritettaviin tutkintoihin on vielä hämmäntynyt. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on rinnasteinen ylemmän korkeakoulututkinnon kanssa haettaessa julkisiin virkoihin tai tehtäviin (Valtioneuvoston asetus korkeakoulujärjestelmästä annetun asetuksen muuttamisesta 2005/426). Kuitenkin työpaikkojen täytössä, nimikkeiden yhtenäisyydessä ja kelpoisuudessa jatko-opintoihin on epätasa-arvoisuutta, puhumattaakaan tutkintojen samanvertaisuudesta ihmisten ajatuksissa (Ojala & Ahola 2009, 56; Luopajarvi 2008, 52). Voi kysyä, kuinka vahvana nämä mielikuvat tutkinnoista elävät työelämässä.

Suomen korkeakoulututkinnot jaetaan ensimmäisen, toisen ja kolmannen syklin tutkintoihin. Tämä noudattaa eurooppalaista jaottelua. Ensimmäisen syklin tutkintoja ovat alempi korkeakoulututkinto ja ammattikorkeakoulututkinto. Toisen syklin tutkintoihin kuuluvat ylempi korkeakoulututkinto ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Kolmannen syklin tutkintoja ovat jatkotutkintoina suoritettavat lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot. (Opetusministeriö 2006, 7.)

Sosiaaliala on kasvava yhteiskunnallinen ala. Opetusministeriön asettaman työryhmän mukaan korkeakoulujen profiilia ja työnjakoa tulee vahvistaa kehittämällä sosiaalialan koulutusta duaalimallin pohjalta siten, että ammattikorkeakoulutus eroaa yliopistoissa annettavasta sosiaalityön koulutuksesta. Profiilien selkiintymisen myötä sosiaalialan tutkintojen päällekkäinen opiskelu vähenee. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tehtävää sosiaalialan tehtäväkentässä tulisi selventää. Työryhmän enemmistön mukaan sosiaalialan korkeakoulutus noudattaa nykyisellään vuonna 2005 voimaan tullutta sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia säätelevää lakia. Eriävän mielipiteen mukaan sosiaalityön monimuotoistuminen edellyttää, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tulisi tuottaa kelpoisuus sosiaalityöntekijän tehtävään. (Opetusministeriö 2007, 9–11.)

Opetusministeriö esittää myös, että sosiaalialalla työskentelevä henkilöstö voi päteväytyä sosiaalityöntekijän tehtäviin suorittamalla sosiaalityön pääaineopintoja erillisinä opintoina (Opetusministeriö 2008, 20). Opetusministeriön kannanotto on tulkittavissa siten, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toisen syklin tutkinnot tulevat vastaisuudessaakin olemaan toisiaan täydentäviä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto ei tuota kelpoisuutta sosiaalityöntekijän tehtävään. Olen tarkastellut sosiaalialan ylempää ammatikorrekeakoulusta, sen tuottamaa kelpoisuutta ja sosiaalialan korkeakoulutuksen tulevaisuutta tutkimukseni teoriaosuudessa, sillä jatkotutkinnon suorittaminen on oleellinen osa ammatillista kehittymistäni. Haettuani ja päästyäni Saimaan ammattikorkeakoulun Terveiden edistämisen koulutusohjelmaan olen kysynyt useaan kertaan itseltäni olenko oikeassa paikassa, vai olisiko minun pitänyt – kuten kollegani ehdottivat – hakea *suoraan* yliopistoon sosiaalityön koulutusohjelmaan. Tuottaako ylempi ammattikorkeakoulututkinto urakehitykseeni tai ammatilliseen osaamiseen jotain lisäarvoa? Samaa kysymystä ovat pohtineet sosiaalialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittaneet opiskelijat myös Viinamäen ja Rantasen (2010, 114) tutkimuksessa.

Saimaan ammattikorkeakoulun Terveiden edistämisen koulutusohjelmasta on tammikuuhun 2012 mennessä valmistunut 45 ylemmän ammattikorkeakoulutut-

kinnon suorittanutta opiskelijaa (Vaittinen 2012). Heidän kokemuksiin koulu-
tuksesta ja sijoittumistaan työelämässä ei ole aiemmin tutkittu Saimaan ammat-
tikorkeakoulun taholta. Ammattikorkeakoulun koulutuspalveluiden ja erityisesti
sosiaali- ja terveysalan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kehittämisen
kannalta on tärkeää selvittää tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämässä
ja heidän kokemuksiin koulutuksen roolista asiantuntijuuden edistäjänä sekä
tutkinnon tunnettavuudesta ja arvostuksesta. Tutkimustulosten avulla sosiaali-
ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa voidaan kehittää sekä tun-
nettavuutta ja tutkinnon arvostusta työelämässä parantaa.

2 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

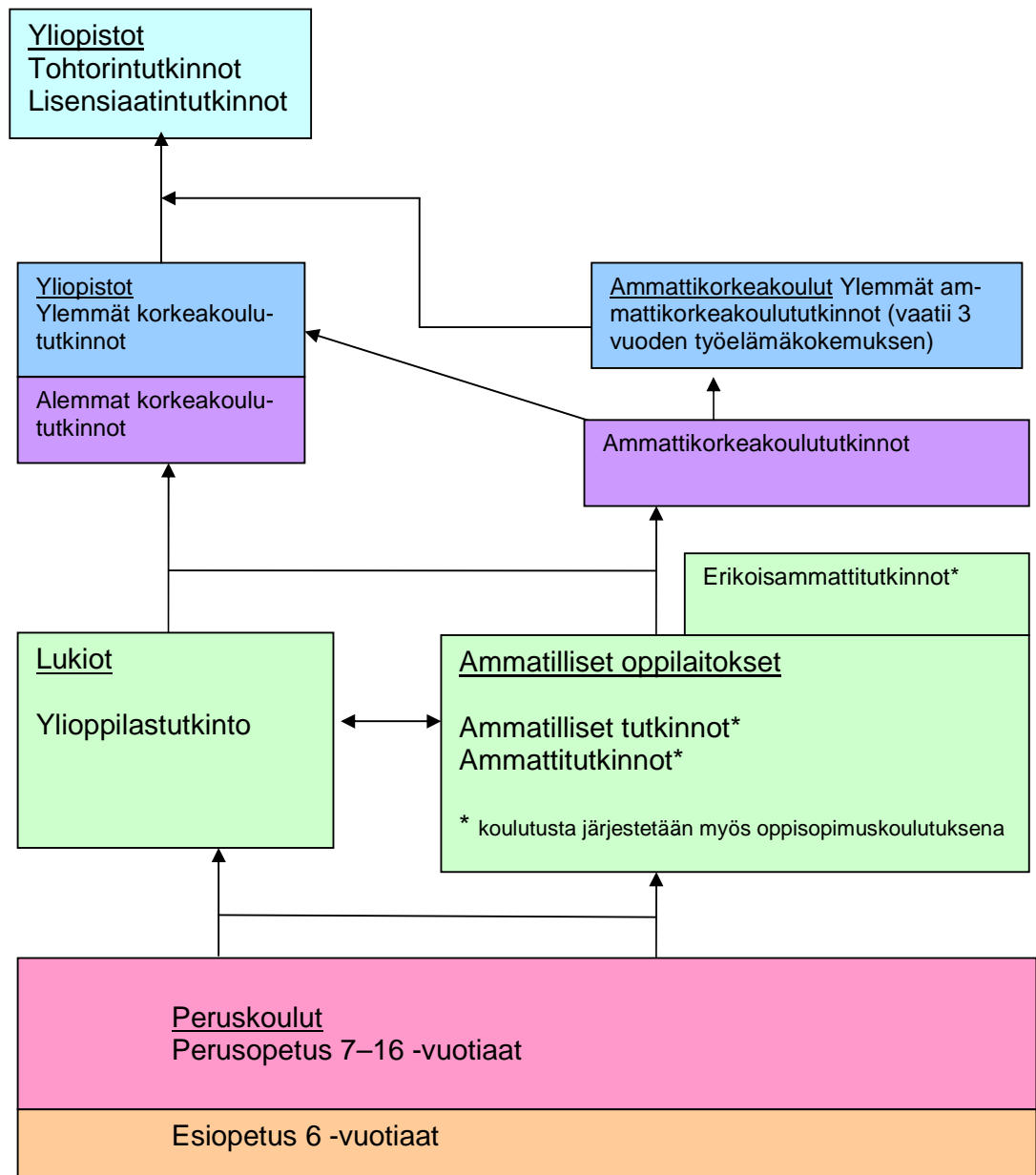
Korkeakoululaitos muodostuu yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Yliopisto-
jen ja ammattikorkeakoulujen tutkintojen erilaiset sisällöt ja painotukset tyydyt-
tävät yhteiskunnan ja työelämän osaamistarpeet monipuolisesti. Kunkin yliopis-
ton ja ammattikorkeakoulun profiili painottuu eri tavalla opetuksen, tutkimuksen,
työelämäkytkentöjen ja aluekehitystehtävän suhteen. Ammattikorkeakoulujen
painopiste on korkeatasoisessa työelämälähtöisessä opetuksessa sekä erityi-
sesti pientä ja keskisuurta yritystoimintaa ja palvelusektoria tukevassa sovelta-
vassa tutkimus- ja kehitystyössä. Ammattikorkeakoulut vastaavat ensisijaisesti
alueellisiin työvoimatarpeisiin. (Opetusministeriö 2008, 5.)

Elinikäinen oppiminen liittyy tiiviisti suomalaisen korkeakoulujärjestelmän uudis-
tamiseen ja yhdenmukaistamiseen eurooppalaisen korkeakoulujärjestelmän
kanssa (OECD 2003, 91). Eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (EQF) ta-
voitteena on kansallisten tutkintojen viitekehysten (NQF) kytkeminen toisiinsa ja
tutkintojen läpinäkyvyyden ja vertailun edistäminen. EQF kattaa kahdeksan ta-
soa peruskoulutuksesta edistyneeseen tasoon sisältäen kaikki perus- ja jatko-
tutkintotasot, jotka on mahdollisuus suorittaa erilaisten koulutus- ja uravalintojen
kautta. EQF:n viitetasot perustuvat oppimistuloksiin, joita kuvataan tietoina, tai-
toina ja kompetensseina. Siirtyminen oppimistuloksiin mahdollistaa eri koulutus-
järjestelmien erojen huomioimisen sekä epävirallisen (kuten runsaan kokemuk-

sen) ja virallisen oppimisen tunnustamisen. Siten EQF:n tavoitteena on myös elinikäisen oppimisen edistäminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 5; Auvinen, P., Heikkilä, J., Ilola, H., Kallioinen, O., Luopajarvi, T., Raij, K. & Roslöf, J. 2010, 3–4.)

2.1 Suomen koulutusjärjestelmä

Suomen koulutusjärjestelmä ryhmitellään koulutusasteisiin, joiden tavoitteet määritellään lainsäädännössä. Suomen koulutusjärjestelmä (Kuvio 1) muodostuu perusopetuksesta, peruskoulun jälkeisestä koulutuksesta sekä korkea-asteen koulutuksesta. Korkea-asteen koulutusta ovat yliopistojen alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot sekä ammattikorkeakoulujen ammattikorkeakoulututkinnot ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot. Ns. kolmannen syklin korkeakoulutusta ovat yliopistoissa suoritettavat tohtorin- tai lisensiaatintutkinnot. Aikuiskoulutusta on tarjolla kaikilla koulutusasteilla. Koulutuksen laadunvarmistukseen kuuluvat opetussuunnitelmien ja näyttötutkintojen perusteet, koulujen järjestämis- ja toimiluvat, ulkoinen arviointi sekä tärkeänä osana opettajien kelpoisuutta koskevat säädökset. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a.)

Kuvio 1. Suomen tutkintojärjestelmä (mukaillen Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012b).

2.2 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon synty

Bolognan julistus allekirjoitettiin 19. kesäkuuta 1999 Euroopan maiden opetusministerien toimesta. Julistuksessa sitouduttiin korkeakoulujärjestelmän uudistuksiin parantamaan Euroopan korkeakoulujärjestelmän globaalia kilpailukykyä.

Tähän liittyy Euroopan maiden korkeakoulujärjestelmien ja tutkintorakenteiden yhtenäistäminen, kahden syklin korkeakoulututkinto sekä ymmärrettävien ja vertailtavien tutkintotodistusten käyttöönotto. Tavoitteena oli kilpailukyvyyn parantamisen ohella vapaan liikkuvuuden turvaaminen, jolloin Euroopan alueen korkeakoulututkinnot ja opintosuoritukset tunnustetaan ja tunnustetaan Euroopan korkeakouluissa. (Bolognan julistus 1999.)

OECD arviointiraportissa (2003, 205–210) suhtauduttiin varsin varovaisesti Bolognan prosessin mukaisen kaksiportaisen tutkintojärjestelmän muodostamiseen Suomen yliopistoihin. Huomautettiinpa jopa siitä, että Suomi noudattelee Bolognan julistusta turhan kirjaimellisesti. Raportissa ehdotettiin oman koulutusjärjestelmän kehittämistä huomioiden kansalliset tarpeet ja olosuhteet samanaikaisesti, kun kansainvälistä kilpailukykyä ja koulutusten vastaavuutta ylläpidetään. Raportissa huomautettiin, että ennen kuin kaksiportainen järjestelmä esitellään, tulisi ammattikorkeakoulujen jatkotutkinto-ongelma olla ratkaistu. OECD:n arviointiryhmä korosti myös, että jos ammattikorkeakoulujen Master's tasoinen tutkinto kehitetään, tulee tämän tutkinnon olla reitti myös opettajiksi valmistumiselle ammattikorkeakouluihin. Samoin Luopajarvi (2008, 53) korostaa jatkotutkinnon tärkeyttä ammatillisessa opettajankoulutuksessa.

Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintokokeilu käynnistyi Suomessa vuonna 2002. Edellytyksenä kokeiluluvan saamiselle oli, että ammattikorkeakoulusta oli valmistunut kyseisen alan opiskelijoita, ammattikorkeakoulu oli järjestänyt kyseisen tai sitä tukevan alan erikoistumisopinnoita ja että kyseisellä alalla oli kelpoisuusvaatimukset täyttäviä yliopettajia, jotka vastasivat opinnoista. Yhteensä 20 ammattikorkeakoulua sai kokeiluluvan kuuteen eri koulutusohjelmaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 4; Salminen 2003, 9.) Helmikuussa 2003 opetusministeriö myönsi täydentävän haun perusteella jatkotutkinnon kokeiluluvan neljälle ammattikorkeakoululle, jotka eivät olleet vielä saaneet kokeilulupaa. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu (sittemmin Saimaan ammattikorkeakoulu) oli näiden joukossa ja sosiaali- ja terveysalan terveyden edistämisen ja ehkäisevän työn jatkokoulutusohjelma käynnistyi syksyllä 2003. (Salminen 2003, 10.) Valtioneuvoston koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2003–2008 linjasi ammattikorkeakoulun jatkotutkintojärjestelmän vakinaistamisen ja sen aseman

vakiinnuttamisen korkeakoulututkintojen järjestelmässä. Tämä johti jatkotutkintokokeilun loppuessa vuonna 2005 ylempään ammattikorkeakoulututkintokoulutukseen, joka on aikuisille suunnattu, työelämälähtöinen, Bolognan prosessin mukainen toisen syklin tutkinto. (Luopajarvi 2008, 50; Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta 2005/411.)

Vuonna 2005 OECD:n korkeakoulujen arviointiryhmä totesi ammattikorkeakoulujen Master's ohjelman olevan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneelle joustavin, taloudellisin ja nopein tapa suorittaa ylempi korkeakoulututkinto. Samalla OECD:n arviointiryhmä toteaa Master's koulutuksen viimeistelevän dualimallin rakenteen. Myös valtioneuvoston Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisohjelmassa vuosille 2007–2012 esitetään, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto on pääasiallisin jatkokoulutusväylä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneelle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 6; Luopajarvi 2008, 50.)

2.3 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon profiili

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tavoitteet on määritellyt Valtioneuvoston asetuksessa seuraavasti:

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisenä tavoitteena on antaa opiskelijalle:

1) työelämän kehittämisen edellyttämät laajat ja syvälliset tiedot asianomaiselta alalta sekä tarvittavat teoreettiset tiedot asianomaisen alan vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä toimimista varten;

2) syvälinen kuva asianomaisesta alasta, asemasta työelämässä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä valmius asianomaisen alan tutkimustiedon ja ammattikäytännön kehityksen seuraamiseen ja erittelyyn;

3) valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan oman ammattitaidon kehittämiseen;

4) työelämässä vaadittava hyvä viestintä- ja kielitaito; sekä

5) kansainvälisen vuorovaikutuksen ja ammatillisen toiminnan edellyttämät valmiudet.

Syventävien ammattiopintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuus syventää teorian soveltamista käytäntöön, analyttisiä taitoja, projektin johtamisen sekä tutkimus- ja kehitystyöhön osallistumisen taitoja ja sosiaalisia taitoja.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa kykyä soveltaa tutkimustietoa ja käyttää valittuja menetelmiä työelämän ongelmien erittelyyn ja ratkaisemiseen sekä valmiutta itsenäiseen vaativaan asiantuntijatyöhön. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352 7 a §)

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat työelämälähtöisiä aikuistutkintoja. Koulutuksessa korostuu työorientaatio - ei pelkästään vaaditun kolmen vuoden työkokemuksen - vaan myös koulutuksen sisällön kautta, joka antaa valmiudet opiskelijan oman työn, osaamisen ja työelämän kehittämiseen. Opiskelu tapahtuu pääosin työn ohessa. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto tuottaa syvempää osaamista erityisesti niille työelämän sektoreille, joissa vaaditaan ammatillisesti suuntautunutta erikoistumista ja alan kehittämisvalmiuksia. Työelämälähtöisyys näyttäytyy myös siten, että työelämän edustajat ovat kiinteästi mukana koulutuksen suunnittelussa, toimivat vierailevina luennoitsijoina sekä opinnäytetyön ohjaajina. Myös opettajien omalla työelämän verkostoitumisella sekä ammattikorkeakoulujen oman tutkimus- ja kehitystyön linkittämisellä työelämään on merkitystä. Tämä ei kuitenkaan useissa tapauksissa näy ammattikorkeakoulujen toiminnassa. Koulutuksen tärkein työelämän yhteys ovat kuitenkin opiskelijat itse. Heillä on vähintään kolmen vuoden työkokemus ja asiantuntijuus työelämästä yleensä, mutta usein myös omasta erityisosaamisalueestaan. Tällöin koulutus voidaan paremmin sijoittaa opiskelijan työ- ja elämäkokemukseen. Samoin opiskelija voi soveltaa oppimaansa suoraan työssään, mutta tuoda myös koulutukseen ajantasaista tietoa ja asiantuntijuutta. (Huttula 2008, 47; Ojala & Ahola 2008, 122 -125; Kekäle, Heikkilä, Jaatinen, Mylly, Piilonen, Savola, Tynjälä & Holm 2004, 24 – 25; Salminen 2003, 11.) Työelämälähtöinen koulutus ei kuitenkaan voi tarkoittaa kokonaisuudessaan työelämän tarpeista lähtevää koulutusta, vaan koulutus järjestetään läheisessä yhteydessä työelämän kanssa; ei pelkästään sen ehdoilla (Tynjälä, Kekäle & Heikkilä 2004, 6).

Neuvonen-Rauhala (2009) on tarkastellut väitöskirjassaan jatkotutkintokokeilua työelämälähtöisyyden näkökulmasta sekä sitä, miten ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnot vakinaistettiin. Tutkimus perustui jatkotutkintokokeilun arviointi- ja

seurantadokumenttien sekä valmistelu- ja päätöksentekodokumenttien aineisto- ja teorialähtöiseen analyysiin. Neuvonen-Rauhala toteaa kaikkien toimijoiden korostavan työelämälähtöisyyttä jatkotutkintokokeilun keskeisenä ja yliopistotutkinnosta erottavavana piirteenä. Opinnäytetyön kytkeytyminen suoraan työelämän kehittämiseen ja opiskelu työn ohessa sekä työn ja opiskelun vuorottelu nähtiin konkreettisena koulutuksen työelämään liittymisenä. Neuvonen-Rauhala kuitenkin toivoi, että työ ja opiskelu yhdistyisivät vielä tiiviimmin mm. viemällä koulutusta kokonaan työpaikoille.

Opinnäytetyön työelämäpainotteisuus ja -lähtöisyys erottavat sen pro gradu -työstä, vaikka ne rakenteellisesti muistuttavatkin toisiaan. Menetelmien osalta opinnäytetyöltä vaaditaan vähintään pro gradu -tasoa, jolloin ylemmän korkeakoulututkinnon taso saavutetaan. Ylemmän ammattikorkeakoulun maisteritutkinnon profiloi se, että opinnäytetyö on perustutkimuksen sijaan kehittämishanke, jossa tavoitteena on työn pitkäjänteinen kehittäminen. Pro gradu -työltä ei välttämättä edellytetä kehittämistehtävää. Opinnäytetyön kehittämistehtävän tulisi perustua työpaikan todelliseen, aitoon kehittämistarpeeseen, pelkkä työelämälähtöisyys ei riitä. Opinnäytetyön tulee kehittää työyhteisön lisäksi tekijänsä tutkimus- ja kehittämisosaamista siten, että tämäkin osaaminen voidaan viedä takaisin työelämään. Ajatuksena on kuitenkin myös se, että opinnäytetöiden tuottamaa kehittämisosaamista laajennettaisiin omasta organisaatiosta alueelliseen kehittämiseen. Aluekehitystyössä korostuvat innovaatiot ja innovaatiojärjestelmät. (Köylijärvi & Viskari 2008, 61 – 62; Luopajarvi 2008, 51; Ojala & Ahola 2008, 118 -122; Rantanen, Ahonen, Leinonen, Harjulehto, Kaljonen, Sandelin & Ojasalo 2008, 163; Kekäle ym. 2004, 35; Salminen 2003, 11.) Koulutuksen ja opinnäytetyön työelämälähtöisyyttä on myös kritisoitu niiden painottuessa suuressi opinnäytetyöhön, joka tehdään oman työpaikan kannalta tärkeästä aiheesta. Laaja-alaisempi näkemys koulutusalaista saattaa jäädä syntymättä, jolloin myös koulutuksen tuoma osaamista on vaikea siirtää laajemmalle. (Galli & Ahola 2010, 107.)

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen työelämäyhteistyön kehittämisessä on kuitenkin monia haasteita. Nopeasti muuttuvien työelämän tarpeiden selvittäminen ja ennakointi, työelämysuhteiden ylläpito ja kehittäminen sekä pienyritysten

tavoittaminen ovat näitä haasteita. Lisäksi työelämän mahdollisuuksia sitoutua pitkäjänteiseen yhteistyöhön ja osallistua opetussuunnitelmatyöhön ja opiskelijoiden ohjaamiseen tulee kehittää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 12.)

OECD arviointiraportissa (2003, 170–171) korostetaan myös yliopistotutkintojen tarvetta muuttua vastaamaan työelämän tarpeita. Kuitenkin OECD ottaa raportissaan selkeän kannan siitä, että Suomessa tulisi ylläpitää korkeakoulujen erilaisuutta ja koulutuksen monimuotoisuutta ts. säilyttää korkeakoulutuksen duaalimalli jatkossakin. Näin taataan yksilölle valinnanmahdollisuus (ks. myös Kekäle ym. 2004, 35).

2.4 Jatkotutkintoväylät

Vuoden 2009 OECD raportissa kiinnitetään huomiota siihen, että ammattikorkeakoulun Master's tutkinnon suorittaneelle tulisi luoda oma väylä tohtorintutkintoon. Tämän lisäksi raportissa huomioidaan myös se, että aikaisempi selkeä ero korkeakoululaitosten välillä, ns. duaalimalli, on hämärtyneessä, toisin kuin Liljander (2004, 47) ennusti selvityksessään. Hän totesi duaalijärjestelmän ja kahden syklin korkeakoulurakenteen vakiintumisen ylläpitävän korkeakoululaitosten omaleimaisuutta. Korkeakoululaitosten lähentymistä osoittavat OECD arviointiryhmän mukaan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyön kehittyminen, yliopistojen työelämälähtöisyyden lisääntyminen ja toisaalta tietosaamisen tuottaminen molemmilla sektoreilla. Vaikka arviointiryhmä ymmärtää duaalimallin menestyksen ja halun säilyttää se, uskoo arviointiryhmä myös, että korkeakoululaitosten erojen hämärtyminen saattaa johtaa järkevään modifikaatioon. Muutoksen tuloksena pitäisi avautua uusia mahdollisuuksia opiskelijan liikkumiseen tutkintorakenteessa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä. (Davies, Weko, Kim & Thulstrup 2009, 96–97.)

Kaksiportaisen tutkintorakenteen mahdollisuuksia tulisi siis hyödyntää nykyistä paremmin. Tavoitteena tulisi olla opiskelijan kannalta joustava järjestelmä, joka perustuisi opiskelijoiden hankkiman osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen sektorilta ja alalta toiselle siirryttäessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 19.) Yliopistolain 37 §:n mukaan tieteelliseen jatkotutkintoon tähtääviin

opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi soveltuvan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut henkilö. Yliopisto voi kuitenkin edellyttää opiskelijaksi ottamansa henkilön suorittavan tarvittavan määrän täydentäviä opintoja. (Yliopistolaki 2009/558). Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintoväylä on siten tällä hetkellä yliopistojen harkinnan varassa. Vielä toistaiseksi ei ole mahdollisuus haakeutua tohtoriopintoihin tasavertaisena maisterin kanssa. Yksi vaihtoehto olisi luoda jatkotutkintoväylä ulkomaisiin yliopistoihin tai muodostaa OECD arvioinnin mukainen oma ”professional doctor” – tutkintoväylä. (Luopajarvi 2008, 54–55.)

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita kiinnostaa mahdollisuus jatko-opintoihin. Ojalan ja Aholan (2009, 35) tutkimuksessa (N=325) 40 % ilmoitti olevansa hyvin kiinnostunut jatko-opinnoista ammattikorkeakoulun omassa ammatillisessa tohtorikoulutuksessa ja 45 % vastasi voivansa harkita sitä. Noin 20 % vastanneista oli hyvin kiinnostunut yliopiston tohtorikoulutuksesta ja puolet vastanneista saattaisi harkita yliopiston tutkintoväylää. Myös Varamäen ym. (2011, 113) tutkimuksessa (N=51) 35 % vastanneista ilmaisi halukkuutensa yliopiston lisensiaatti- tai tohtoritutkintoon. Tutkimuksessa ei kysytty halukkuutta ammattikorkeakoulun omaan ammatilliseen tohtorikoulutukseen. Galli ja Ahola (2010, 99) haastattelivat kahtakymmentä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta, joista 12 oli sitä mieltä, että ammattikorkeakouluun tulisi saada oma tohtorikoulutus. Sen etuina nähtiin opiskelun joustavuus, soveltava tutkimus, työelämän todellinen kehittäminen ja käytännönläheisyys. Muutama uskoi, että oma tohtorikoulutus tuottaisi työelämän kehittämiseen korkeatasoista tutkimusta.

2.5 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus

Varamäki ym. (2011, 112) totesivat tutkimuksessaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettavuuden olevan heikko. Tutkimukseen vastanneista (N=52) ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista 65 % piti tutkinnon tunnettavuutta työelämässä heikkona. 75 % vastanneista piti tutkintoa heikompana työmarkkinoilla kuin vastaavaa yliopiston maisteritutkintoa. Gallin ja Aholan (2010, 56–57) haastattelututkimuksessa 16 oli hakenut töitä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen. Heistä 11 oli sitä mieltä, ettei

tutkinto ollut tarpeeksi tunnettu, vaan he olivat työnhakutilanteessa joutuneet selittämään mm. tutkinnon vastaavuutta maisterin tutkintoon. Toisaalta osa (5) haastatelluista kertoi tutkinnon herättäneen kiinnostusta työnhakutilanteessa, vaikka tutkinto itsessään ei ollutkaan tuttu. Kuusi henkilöä sanoi tutkinnon huonon tunnettavuuden haittaavan työnhakua. Neljä heistä koki ongelmallisimpana sen, ettei tutkintoa pidetty samanarvoisena vastaavan maisteritutkinnon kanssa. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon oli saatettu suhtautua jopa vähätellen pitäen sitä yhtenä ammattikorkeakoulun perustutkinnoista.

Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavien opettajien mukaan ylemmän ammattikorkeakoulutuksen asema vakiinnutetaan ja vahvistetaan tunnettavuuden lisäämisellä ja profiloinnin selkeyttämisellä erityisesti suhteessa maisteritutkintoon. Työelämätietoisuutta koulutuksesta ja sen tuottamista tutkinnoista ja kvalifikaatioista tulisi lisätä. Markkinointia pitäisi tehdä enemmän, mutta tämä ei pelkästään riitä, vaan tunnettavuus lisääntyy opiskelijoiden aidon osaamisen kautta. Myös koulutusvaihtoehtoja pohtivat opiskelijat tulisi saada vakuuttuneeksi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon mielekkyydestä. (Ojala & Ahola 2008, 126–128.) Terveystieteiden lähiesimiesten vähäisestä ylemmän ammattikorkeakoulutuksen sisällön tuntemuksesta ja siten tutkinnon tunnettavuudesta olivat huolissaan myös Sarajärvi, Rekola ja Eriksson (2010, 74) omassa tutkimuksessaan. Myös Viinamäki ja Rantanen (2010, 116) kokivat tutkinnon tunnetuksi tekemisen haasteena. Rantanen, Isopahkala-Bouret ja Järveläinen (2010, 8) totesivat, että tutkinnon heikko arvostus johtuu osin heikosta tunnettuudesta (ks. myös Ojala & Ahola 2009, 55). Tunnettuusongelma tosin korjaantuu tutkinnon suorittaneiden määrän kasvaessa työmarkkinoilla, jolloin tietämys tutkinnon tuottamasta osaamisesta leviää (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 19; Rantanen ym. 2010, 8; Ojala & Ahola 2008, 126).

2.6 Tutkintonimikkeet

Ylemmän ammattikorkeakoulututkintojen tutkintonimikkeiden tunnettuus on työelämässä heikko, mikä osaltaan vaikeuttaa työnhakua (Galli & Ahola 2010, 59). Tutkintonimikkeet eivät kuvaa tutkinnon suorittaneiden osaamista eikä tutkintoa voida tutkintonimikkeiden perusteella rinnastaa maisteritason tutkintoihin. Tästä

aiheutuu tutkinnon suorittaneille epäselvyyttä ja haittaa. Myös työelämän järjestöt ovat todenneet, että tutkinnot ja tutkintonimikkeet ovat vielä heikosti tunnettuja. (Arene ry 2010, 16.)

Bolognan julistuksen mukaisesti molemmilla korkeakoulusektoreilla tutkintonimikkeenä on Master's ylemmässä tutkinnossa. Suomenkielisenä vastikkeenä ammattikorkeakouluissa käytetään ylempi AMK-liitettä perustutkintonimikkeen yhteydessä, kuten sairaanhoitaja (ylempi AMK), kun taas yliopistoissa on käytössä suomennos maisteri. (Luopajarvi 2008, 53.) Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:n (2010, 15–16) mukaan nimikkeen tulisi olla maisteri (AMK). Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen nimikkeiden suuri määrä aiheuttaa hämmennystä työelämässä. Lisäksi nimikkeistö ei kuvaa suoritettun tutkinnon tasoa eikä yksilöi tutkinnon tuottamaa osaamista. Bolognan prosessin mukainen tutkintorakenteen yhdenmukaistaminen edellyttää myös nimikkeiden yhteneväisyyttä.

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tutkintonimikeratkaisua tulisi opetus- ja kulttuuriministeriön mielestä arvioida uudelleen. Lähtökohtana pidetään sitä, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintonimikkeet ovat jatkossakin erilaisia. Tutkinnon nimen jäljessä oleva lyhenne (AMK) erottaa sen riittävästi yliopistojen vastaavasta tutkinnosta. Myös kansainvälinen arviointiryhmä OECD suositteli tutkintonimikkeeksi Professional Master (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 4, 19).

3 Sosiaalialan ylemmät korkeakoulututkinnot

Väestörakenteen muutos vaikuttaa sosiaalipalvelujen kysynnän kasvuun ja sosiaalihuollon ammattilaisten tarpeen lisääntymiseen. Kuitenkin samaan aikaan nuorisoikäluokat supistuvat, joten sosiaalialan koulutukseen hakeutuvien määrä pienenee. Pätevistä sosiaalityöntekijöistä on ollut pula jo pidemmän aikaa. Kuitenkin sosiaalityön aloituspaikkoja yliopistoissa on n. 190. Erillisvalinnat mukaan lukien sosiaalityön perusopinnot aloittaa vuosittain n. 300 (Opetusministeriö

2007, 20). Sosiaalityön koulutusosuus kaikista sosiaalialan koulutuksista on alle 2 %. Työvoimapulan seurauksena sosiaalityöntekijän virkoja jätetään pätevien hakijoiden puuttuessa täyttämättä, jolloin virassa olevien työntekijöiden kuormitus kasvaa. Kuormitusta lisäävät epäpätevät sijaiset, jotka tarvitsevat ohjausta enemmän kuin pätevät. Ongelmana on myös sijaisten vaihtuvuus, joten nykyinen sosiaalityön henkilöstö ei voi turvata sosiaalityön osaamista ja palveluiden laatua. Sosiaalityön keskeiset tulevaisuuden haasteet koskevat siten pätevien sosiaalityöntekijöiden määrää ja palveluiden laatua. (Kemppainen, Mäntysaari & Pohjola 2007, 5–7.)

Suomalaisten korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen tavoitteena on korkeatasoisen koulutuksen ja tutkimuksen säilyttäminen sekä Bolognan julistuksen mukainen yhtenäinen eurooppalainen korkeakoulutus. Korkeakoululaitos muodostuu ns. duaalimallin mukaan tiedeyliopistoista ja työelämäorientoituneista ammattikorkeakouluista. (Opetusministeriö 2010, 4 – 5; Opetusministeriö 2007, 15–16; OECD 2003, 170–171.) Opetusministeriön (2007) alainen työryhmä esittää sosiaalialan korkeakoulutuksen kehittämistä duaalimallin pohjalta. Yliopistojen sosiaalityön aloituspakkoja tulisi lisätä sadalla paikalla ja avoimen yliopiston sosiaalityön opintoja tukea, jotta ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla olisi mahdollisuus pätevoityä sosiaalityöntekijöiksi suorittamalla vaaditut sosiaalityön opinnot. Kuitenkin työryhmän mukaan kertaluonteisista maisteriohjelmista ja koulutusta antavista sivupisteistä tulisi luopua. Työryhmän mukaan sosiaalityön ammatillisen tohtorintutkinnon valmistelun käynnistäminen on ajankohtaista ja tutkintoon tulee avata väylä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille. (Opetusministeriö 2007, 10.) Sosiaalialan yliopiston maisteritutkinto ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto ovat muodollisesti samanarvoisia toisen syklin tutkintoja. Sosionomin ylempi ammattikorkeakoulututkinto on työelämälähtöinen ja työelämää kehittävä, asiakastyön erityisosaamista, ammatillista osaamista ja asiantuntijatyötä syventävä korkeakoulututkinto. Sosionomin ylempi ammattikorkeakoulututkinto vahvistaa duaalimallin toimivuutta ja ratkaisee osaltaan työvoimapulaa. (Opetusministeriö 2007, 24.)

Opetusministeriön (2008, 17) suosituksen mukaan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välistä yhteistyötä täydennyskoulutuksessa tulisi lisätä. Sosiaalityön

työvoimatarpeisiin tulisi vastata kehittämällä tutkintoa täydentävää koulutusta siten, että alalla työskentelevä henkilöstö voi pätevoityä sosiaalityöntekijän tehtäviin suorittamalla sosiaalityön pääaineopintoja erillisinä opintoina (Opetusministeriö 2008, 20).

3.1 Sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuottama kelpoisuus

Kun julkiseen virkaan tai tehtävään vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto, tämän kelpoisuusvaatimuksen tuottaa myös tohtorin tutkinnon tai jatkotutkintoihin kuuluvan lisensiaatti tutkinnon sekä 8§: 3 momentin mukaisen tutkinnon suorittanut henkilö. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto ja ammattikorkeakoulun jatkotutkinto tuottavat saman kelpoisuuden kuin ylempi korkeakoulututkinto. (Valtioneuvoston asetus korkeakoulujärjestelmästä annetun asetuksen A 464/1998 muuttamisesta 2005/426).

Vuonna 2009 valtioneuvosto teki ammattikorkeakoululain 18§:ään muutoksen, jonka mukaan ylempi ammattikorkeakoulututkinto on ylempi korkeakoulututkinto. Näin ollen jos virkaan tai tehtävään on asetettu kelpoisuusvaatimukseksi ylempi korkeakoulututkinto, antaa ylempi ammattikorkeakoulututkinto kelpoisuuden kyseiseen virkaan tai tehtävään, oli se julkinen tai ei. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 7; Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 24.7.2009/564.) Kuitenkin sosiaalityöntekijän kelpoisuusvaatimuksista on laadittu erillinen laki:

Kelpoisuusvaatimuksena sosiaalityöntekijän tehtäviin on ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005/272 3§).

Kelpoisuutena sosiaalihuollon johtotehtäviin on lain mukaan:

Kelpoisuusvaatimuksena kunnan tai kuntayhtymän sosiaalihuollon tai sosiaali- ja terveydenhuollon pääasiassa hallinnollisiin johtotehtäviin on 3 §:n mukainen kelpoisuus tai tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja alan tuntemus sekä niiden lisäksi riittävä johtamistaito.

Kelpoisuusvaatimuksena sosiaalityön ammatillisiin johtotehtäviin on 3 §:n mukainen kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005/272 10§).

Terveystenhoitoalalla vastaavia lakiin kirjattuja kelpoisuusvaatimuksia ei ole. Laissa on säädetty oikeudesta harjoittaa terveydenhuollon ammatteja ja käyttää ammattinimikettä. Laissa ei ole kuitenkaan mainintaa kelpoisuudesta virkaan tai tehtävään, johon vaadittaisiin ylempi korkeakoulututkinto. (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 1994/559.) Osa terveydenhuollon organisaatioista tosin määrittää osastonhoitajan pätevyysvaatimukseksi ylemmän korkeakoulututkinnon, osa tieteellisen ylemmän korkeakoulututkinnon (Sarajärvi ym. 2010, 65).

Opetusministeriön (2007, 24) asettaman työryhmän enemmistö oli sitä mieltä, että sosiaalialan korkeakoulutus nykyisellään noudattaa lakia sosiaalihuollon ammattilaisen kelpoisuusvaatimuksia (2005/272), jolloin sosiaalityöntekijän pätevyys saavutetaan yliopisto-opintojen myötä ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla on tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet sijoittua alan erityistyöntekijän tehtäviin. Myös Talentia ry (2005) puolsi lausunnossaan lain (2005/272) määrittämää sosiaalityöntekijän kelpoisuutta (Viinamäki & Ilmasti 2008, 104). Opetusministeriön selvitystyöryhmän jäsen Jorma Niemelä jätti asiasta eriävän mielipiteen, jonka mukaan sosiaalityön monimuotoistuminen sekä sosiaalityöntekijäpula edellyttävät erilaisten osaamisprofiilien parempaa hyödyntämistä ja siksi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tulisi tuottaa kelpoisuus sosiaalityöntekijän tehtävään. Sosiaalityö edellyttää ylempää korkeakoulututkintoa, mutta tehtävän sisältö määrittäisi kumpi tutkinto antaa kyseiseen tehtävään paremmat valmiudet. (Opetusministeriö 2007, 78–80.)

3.2 Sosiaalityön kansainväliset kelpoisuudet

Kansainvälisen sosiaalityöntekijän liiton (2000) mukaan sosiaalityö määritellään ammattialaksi, joka pohjautuu teoreettiseen tietoon ja vaatii siten korkeakoulutuksen. Sosiaalityön korkeakoulutus Euroopan eri maissa jakautuu pelkästään yliopistoissa suoritettavaan sosiaalityöntekijöiden koulutukseen sekä ammattikorkeakouluissa, korkea-asteen ammatillisissa oppilaitoksissa ja yliopistoissa suoritettavaan sosiaalityöntekijän koulutukseen ja niihin maihin, missä ammattikorkeakoulut ja yksittäiset akatemit vastaavat sosiaalityöntekijöiden koulutuksesta. Euroopan maiden sosiaalityön Bachelor-tasoisten tutkintojen koulutus- ja sisältörakenteet ohjattuine käytännönharjoitteluineen vastaavat Suomen sosio-

nomi (AMK) -tutkintoa. Myös osaamistavoitteet ovat samoja. Useimmissa mais-
sa pätevyys sosiaalityöhön saadaan sosiaalityön Bachelor-tason tutkinnolla,
näin myös Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa, vaikka sosiaalityöntekijöiden koulu-
tus tapahtuu pelkästään yliopistoissa. Master's-tasoisien tutkinnon suorittanut si-
joittuu lähes poikkeuksetta soveltavaan tutkimus- ja kehittämistyöhön sekä hal-
linnollisiin, johto- tai erityistason sosiaalityön tehtäviin. Lisäksi se mahdollistaa
tohtorikoulutuksen. (Koivula & Lehmusto 2010, 75–85.)

3.3 Sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden si- joittuminen työelämässä

Viinamäen ja Rantasen (2010, 116) kuvaamassa tutkimuksessa sosionomit
(ylempi AMK) olivat sijoittuneet verraten hyvin tutkintoaan vastaaviin tehtäviin.
Kuitenkin Rantanen ym. (2010, 6) totesivat omassa tutkimuksessaan, että so-
sionomin (ylempi AMK) tilanne työelämässä on haasteellinen. Heitä on palkattu
tehtäviin, joissa sosionomi (AMK) -tutkinto antaa riittävän pohjakoulutuksen ja
toisaalta sosiaalityöntekijän tehtäviin, joihin heillä ei ole lain mukaista muodollis-
ta kelpoisuutta. Johtopäätöksenä oli, etteivät sosiaalialan kuntatason tehtävära-
kenteet mahdollista ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden ete-
nemistä vaativiin kehittämis-, asiantuntija- tai johtotehtäviin. Terveystieteiden
alalla tilanne oli hieman parempi. Terveystieteiden ylemmän ammattikorkeakoulu-
tutkinnon suorittaneista enemmistö oli tosin palkattu perustehtäviin, mutta useita
oli palkattu myös esimiestehtäviin ja erilaisiin kehittämis- ja johtotehtäviin
ja koordinaattoreiksi. Sarajärven ym. (2010, 73) mukaan terveydenhuollon lä-
hiesimiehet olivat halukkaita siirtämään tutkimus- ja kehittämis- ja johtotehtä-
viä, joita opiskelijat itse toivoivat.

Ojalan ja Aholan (2009, 15,17) tutkimuksessa sosiaali- terveydenhuolto ja lii-
kunta-alan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista (N=159) lähes
45 % oli vaihtanut työtehtäviä ja jopa työpaikkaa tutkinnon suorittamisen jäl-
keen. Yli 60 % heistä koki, että vaativien tehtävien saaminen ja yleneminen joh-
tui nimenomaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisesta. Vara-
mäen ym. (2011, 95–97) tutkimuksessa sosiaalialan ylemmän ammattikorkea-

koulututkinnon suorittaneista (N=27) 52 % toimi vaativimmissa tehtävistä tutkinnon suorittamisen jälkeen, 44 % arvioi tutkinnon ja työtehtävien vastaavan täysin toisiaan.

3.4 Sosiaalityön koulutuksen tulevaisuus

Huolimatta kannanotostaan opetusministeriön työryhmä (2007, 28) tunnistaa sosiaalityön kentän jännitteen, joka johtuu erilaisista toimintakulttuureista ja -rakenteista sekä muuttuneista koulutusjärjestelmistä. Jännite johtuu myös siitä, että sosiaalialalla on pula pätevistä sosiaalityöntekijöistä (ks. myös Kemppainen ym. 2007, 5-7; Viinamäki & Rantanen 2010, 117) eikä sosiaalialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ja sen tuottamaa pätevyyttä ole osattu hyödyntää työelämässä. Korkeakoulutuksen duaalimalli merkitsee erilaista koulutusta, koulutusympäristöä ja pedagogista orientaatiota. Duaalimallia tulkitaan eri korkeakouluissa koulutuksen tuloksena syntyvän osaamisen suhteena sosiaalialan kelpoisuuslainsäädäntöön. Ammattikorkeakoulun lähtökohta on se, että koulutus tuottaa erilaista sosiaalialan osaamista kuin yliopistokoulutus, mutta sen tuottama osaaminen tulisi lainsäädännössä tunnistaa samankaltaiseksi. Yliopistot taas tulkitsevat duaalimallin siten, että koulutustehtävien ero merkitsee eroa myös siinä, millaista pätevyyttä ne tuottavat sosiaalialan tehtäviin.

Myös Koivula ja Lehmusto (2010, 86) toteavat, että sosiaalialan koulutuksen eurooppalainen tarkastelu nostaa koulutusten profiilien ja niiden tuottaman pätevyyden arvioinnin ajankohtaiseksi myös Suomessa. Sosiaalityö on heidänkin mukaansa monitasoista ja edellyttää eritasoista osaamista. Koska monessa maassa jo Bachelor-tasoinen sosiaalialan tutkinto antaa pätevyyden sosiaalityöhön, tulisi Suomessakin päästä vähintään siihen, että ylempi AMK -tutkinto tuottaa pätevyyden sosiaalityöhön. Sosiaalialan ammattikorkeakoulun verkosto (2006) puolestaan toteaa kannanotossaan, että kuntien sosiaalityöntekijäpulan poistamiseksi sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinto tulee rinnastaa maisterin tutkintoon sosiaalityössä. Tähän valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto SOSNET (2006) vastasi, ettei se voi hyväksyä tutkintojen rinnastusta, sillä vaatimus *estää sosiaalialan osaamisen kehittämistä sekä ammatti- ja tehtävärakenteen muodostamista*. Sen mukaan molempien korkeakoulusektori-

en tutkintojärjestelmät tuottavat eriytyneitä asiantuntijoita koko sosiaalialalle. Koulutussektoreiden erilaista profiilia sosiaalialan osaamisen vahvistajina tulee siten kehittää, jotta sosiaalialan monimuotoisuuteen voidaan vastata tarkoituksenmukaisesti. SOSNETIN mukaan ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnolla on opetussuunnitelmasta riippuen oma työelämärelevanssinsa. (Viinamäki & Ilmasti 2008, 105–106.) Kuitenkin opetus- ja kulttuuriministeriön (2011, 20) mukaan muodolliset esteet, jotka vaikeuttavat ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittumista osaamistaan vastaaviin tehtäviin, tulee poistaa. Lisäksi ammattikorkeakoulujen kaksiportaisen tutkintojärjestelmän vakiinnuttua tulee eri alojen kelpoisuuskysymyksiä arvioida uudelleen.

4 Ammatillinen kasvu

Ammatillinen kasvu voidaan määrittää monella tavalla ja useasta näkökulmasta. Se voidaan ymmärtää ammatillisen identiteetin kehittymiseksi (Stenström 1993, 31 Laakkosen 2004, 17 mukaan) tai pätevyytensä ja kvalifikaatioiden hallintana. Pätevyys ja kvalifikaatio on vaikea erottaa toisistaan, sillä ne ovat rinnakkaisia käsitteitä (Jokinen, Lähteenmäki & Nokelainen 2009, 23). Kuitenkin pätevyys määritellään myös yksiselitteisesti työntekijän ominaisuutena (kompetenssi) ja kvalifikaatio työn tai työtehtävien vaatimana ominaisuutena (mm. Ellström 1992, 29–30, Laakkosen 2004, 22 mukaan). Toisaalta kompetenssia on käytetty kuvaamaan sekä työntekijän ominaisuutta että työtehtävien asettamia vaatimuksia (Ruohotie & Honka 2003, 31). Käytän myöhemmin ammatillisen kompetenssin käsitettä, joka pitää sisällään yksilön ominaisuudet ja työelämävalmiudet sekä työn asettamat ammatilliset vaatimukset.

Ammatillinen kasvu on lisäksi asiantuntijuutta, sen kehittymistä ja työssä oppimista. Asiantuntijuus voidaan ymmärtää nimenomaan ammatillisena asiantuntijuutena, joka hankitaan koulutuksessa ja jonka kehittyminen jatkuu työssä ja työtehtävien kautta. (Laakkonen 2004, 25.) Ammatillinen kasvu on prosessi, jonka tuloksena työntekijä on oman alansa pätevä ja työn kvalifikaatiot hallitseva asiantuntija. Ammatillinen kasvu edellyttää praktisen ja formaalisen tiedon

oppimista sekä kehittyneitä oppimisstrategioita. Ammatillisen kasvun prosessia voidaan tarkastella myös urakehityksenä. (Laakkonen 2004, 29–31; Ruohotie 2002b, 57–59, 98.)

Ammatillisia kasvutekijöitä eli niitä tekijöitä, jotka toimivat ammatillisen kasvun alkuunpanijoina, on useita. *Organisatoriset kasvutekijät* ovat organisaation rakenteessa, vastuualueissa tai työtehtävissä tapahtuvia muutoksia, jotka laukaisevat tarpeen ammatilliseen kasvuun. Teknologian kehitys ja työn uudelleenorganisointi ovat tällaisia muutoksia. *Työrooliin liittyvät kasvutekijät* eli työn kannustearvo tekijälleen sekä työhön liittyvät vaikutusmahdollisuudet edesauttavat kasvumotivaatiota. Työssä oppiminen mahdollistuu työntekijän kohdatessa risti-riitaisia ja ongelmallisia tilanteita, jotka vaativat muutosta ja siten osaamisen parantumista oppimisen kautta. *Henkilökohtaisia kasvutekijöitä* on useita ja ne liittyvät persoonallisuuteen, elämänvaiheeseen ja niissä tapahtuviin muutoksiin. Oppimisorientaation taustalla on ihmisen oma uskomus omien kykyjensä muuttumattomuuteen tai muuttuvuuteen. He, jotka uskovat omien kykyjensä olevan muutettavissa, asettavat oppimistavoitteita, jotka tähtäävät kompetenssin kehittämiseen. Kompetenssien ylläpitäminen koko työuran ajan vaatii jatkuvaa oppimista ja siihen kannustavaa työympäristöä. Vahva oppimisorientaatio edistää itsensä kehittämistä, auttaa ylläpitämään ammattiosaamista ja helpottaa tiedon hankkimista. (Ruohotie 2002b, 49–55.)

Ammatillinen kasvu on työntekijän osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä sekä uuden osaamisen hankkimista. Kasvun ja oppimisen tarpeen käynnistää työelämämuutosten lisäksi työntekijän halu oppia. (Wallin 2012, 11–12.) Ammatillinen kasvu selittyy kasvu- tai oppimismotivaatiolla ja kasvutekijöillä. Oppimismotivaatio on korkea niillä, joilla on aikaisempia myönteisiä koulutuskokemuksia ja jotka ovat tietoisia omista kehittymistarpeistaan. Oppimista edistää omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen sekä ymmärrys heikkouksien kehittämisestä ja uusien vahvuuksien luomisesta. Ymmärrys on kykyä realistisuuteen urapyrkimystensä suhteen sekä oppimistavoitteiden suunnittelussa. Ymmärrys kehittyy prosessoimalla tietoa omista kompetensseistaan ja työmahdollisuuksistaan sekä palautetta omasta suorituksestaan. (Ruohotie 2002b, 55–56.)

Tarkastelen tässä opinnäytetyössäni ammatillisen kasvun prosessia osaamisen ja siihen liittyvän elinikäisen oppimisen näkökulmasta. Tämän lisäksi näen ammatillisen kasvun asiantuntijuuden ja kompetenssin (myöhemmin ammatillinen kompetenssi) kehittymisenä sekä urakehityksenä. Kuten ammatillinen kasvu, myös muut edellä mainitut käsitteet voidaan määritellä usealla eri tavalla ja ymmärtää erilaisina ja erillisinä kokonaisuuksina. Itse näen ammatillisen kasvun jatkuvasti etenevänä prosessina, johon vaaditaan työssä ja työn ulkopuolella oppimista, joka puolestaan edesauttaa vaadittavien ammatillisten kompetenssien omaksumista ja asiantuntijuuden kehittymistä sekä urakehityksen vertikaalisen tai horisontaalisen subjektiivisen tavoitetason saavuttamista. Kuitenkin myös tässä työssä huomioidaan se, että ammatillisen kasvun prosessin osat liittyvät kiinteästi toisiinsa ja erottaminen sekä käsitteiden päällekkäisyyksien selittäminen voi toisinaan olla vaikeaa, jollei mahdotonta.

5 Asiantuntijuus

Asiantuntijuus muodostuu neljästä pääelementistä. *Teoreettinen tieto*, joka on yleispätevää, muodollista tietoa ja esitettävissä kirjoissa tai luennoissa. *Käytännöllinen, kokemuksellinen tieto*, joka syntyy käytännön kokemuksen ja tekemisen seurauksena, ns. hiljaista tietoa. *Itsesäätelytieto* syntyy, kun omia toimintatapoja, ajattelua ja oppimista reflektoidaan. Reflektiivisyyden kohdistuessa laajemmin työyhteisöön tai ammattialaan puhutaan *toiminnan säätelyä koskevasta tiedosta*. Nämä ovat persoonallisen tiedon muotoja. *Sosiokulttuurinen tieto* muodostaa asiantuntijuuden kehyksen. Se on työyhteisön kirjoittamattomia sääntöjä siitä, miten asiat hoidetaan. Sosiokulttuurisesta tiedosta pääsee osalliseksi vain osallistumalla käytännön toimintoihin sosiaalisessa yhteisössä ja käyttämällä yhteisön tarjoamia työvälineitä. (Tynjälä 2010, 83–84.)

Asiantuntija ja ammattilainen ovat käsitteinä lähellä toisiaan. Ammatilaisen tehtävä on suoriutua hyvin omasta tehtävästään, kun taas asiantuntija kykenee siirtämään tietoaan toimintaympäristöstä toiseen. Asiantuntija pystyy myös hahmottamaan laajempia kokonaisuuksia, suunnittelemaan tulevaa ja arvioimaan

toiminnan tuloksia. (Lehtinen & Palonen 1997, 16–17 Laakkosen 2004, 28 mukaan.) Hänellä on työn tiedollista osaamista ja teoreettista tietämystä; hän on se joka tekemisen taustalla suunnittelee, tutkii, neuvoo, valmistelee ja vaikuttaa. Asiantuntijuuteen liittyy myös vahva professionaalisen kulttuurin vaatimukset ja piirteet. Asiantuntija on jatkuva oman alansa oppija ja tällöin korostuu oppimaan oppiminen sekä joustavuus ja kyky sopeutua uusiin tilanteisiin. Hän toimii usein rinnakkaisissa toimintakulttuureissa, jolloin asiantuntijuuden kriteeritkin vaihtelevat. Asiantuntijataitojen lisäksi asiantuntijalta vaaditaan luovuutta ja sosiaalisia taitoja. Jaetun asiantuntijuuden merkitys korostuu työyhteisöissä monimuotoisuuden kautta. (Ristikangas, Aaltonen & Pitkänen 2008, 91 - 95.)

5.1 Asiantuntijatiedon oppiminen

Teoriatieto koostuu teorioista ja käsitteistä sekä ammatin säännöistä ja käytännön periaatteista. Kokemustieto muodostuu kommunikoinnin, mallintamisen ja osallistumisen tuloksena, jolloin teoriatietoa sovelletaan käytäntöön. Prosessitieto on edellisten prosessointia ja työstämistä toimintamalleiksi ja ammatilliseksi käyttäytymiseksi. (Eraut 1994 Ristikankaan ym. 2008 mukaan, 93 - 94.)

Asiantuntijuuden kehittyminen on pitkä prosessi, jota voidaan tukea oppimisen tarkoituksenmukaisuudella. Asiantuntijuus sisältää tietämisen ja osaamisen ohella ihmisen arvomaailman ja ihmiskäsityksen. Asiantuntijuus on siten rakentunut vuorovaikutuksessa minän, elämänhistorian, tietämyksen ja kulloisenkin toimintaympäristön välillä. Teoreettisen ja kokemuksellisen tiedon lisäksi asiantuntijatieto rakentuu itsesäätelytaidosta ja -tiedosta. (Ranne 2009, 11.)

Asiantuntijalla on paljon organisoitunutta tietoa, joten hän hahmottaa kokonaisuudet laajempina kuin aloittelija ja kykenee ongelman laadulliseen tulkitsemiseen. Tieto auttaa asiantuntijaa erottamaan olennaisen epäolennaisesta, jolloin hän voi suunnata voimavaroja niiden vaihtoehtojen käsittelyyn, jotka todennäköisesti tuovat toivotun ratkaisun ongelmaan. Tutun ongelman kanssa asiantuntija etenee suoraviivaisesti ja nopeasti alkutilanteesta ratkaisuun, kun taas vaativassa ja uudessa ongelmassa kokeilee eri vaihtoehtoja etenemällä mahdollisesta ratkaisusta alkuehdon suuntaan. (Hakkarainen & Paavola 2006, 216.)

Asiantuntijuuden integratiivinen luonne perustuu asiantuntijan intuitiiviseen tapaan hyödyntää tietämyksessään ja toiminnassaan teoriaa, kokemuksellista tietoa, itsesääätelytietoa ja sosiaalikulttuurista tietoa. Asiantuntijuuden keskeinen piirre on myös asteittain etenevä ongelmanratkaisu. Asiantuntijatyö on kollektiivista ja uutta luovaa, joten asiantuntijuuden kehittyminen edellyttää osallistumista asiantuntijatyön sosiaalisiin käytäntöihin. Tämän vuoksi työssä oppiminen ja muut työelämässä toteutettavat oppimisen muodot ovat olennaisia osia koulutuksessa ja ammatillisen osaamisen kehittämisessä. Asiantuntijuuden kehittämisen tulee tukea asiantuntijuuden eri elementtien yhdistymistä toisiinsa. Opiskelijoiden soveltaessa teoreettista tietoa käytäntöön, käsitteellistäessä kokemuksellista tietoa ja reflektoidessaan omaa toimintatapaansa ja työpaikan käytäntöjä, he samalla käyvät läpi vaihe vaiheelta etenevää ongelmanratkaisuprosessia. (Tynjälä 2010, 83–88.)

5.2 Osaaminen

Osaaminen on tietämystä ja on olemassa valtava määrä hiljaista tietämystä, jota ei ole systemaattisesti järjestelty tai joka ei ole helposti saatavilla. Se opitaan toimintaan osallistumalla ja toimintakulttuuriin sosiaalistumalla. Sosialisatio selittää taitojen oppimista, mutta osaamisen oppiminen ei jakaudu toimintaympäristössä tasapuolisesti. Myös huonot käytännöt välittyvät sosialisatian kautta, eivätkä kaikki edes halua jakaa osaamistaan. (Palonen & Gruber 2010, 44.)

Asiantuntijuus voi olla rutiininomaista, jolloin se perustuu kerran hankittuun tietämykseen ja sen soveltamiseen. Se saattaa kuitenkin olla riittämätöntä ennenkokemattomien ongelmien ratkaisussa. Hatanon ja Inagakin (1992) mukaan ns. adaptiivinen asiantuntija hakeutuu uusien ja haasteellisten ongelmien ääreen, nauttii niistä ja tuo suuren määrän tietoa niiden ratkaisemiseen. Adaptiivinen asiantuntijuus mahdollistaa tarkoituksenmukaisen toiminnan uusissa tilanteissa. Lisäksi adaptiiviseen asiantuntijuuteen liittyvä asteittain syvenevä ongelmanratkaisu vapauttaa älyllisiä voimavaroja, jolloin voidaan työskennellä vaativammalla tasolla, tietojen ja taitojen ylärajoilla. Oman tietämyksen ja taitojen syventä-

minen edesauttaa toiminnan automatisoitumisen välttämistä. (Hakkarainen & Paavola 2006, 219–223.)

Yksilöiden osaaminen on kokonaisvaltaista ja tietämys kohdentuu erityisesti sen alan käytäntöihin, joissa sitä on harjoitettu. Osaaminen vaatii jatkuvaa harjoittelua tai pyrkimystä parempiin suorituksiin. Taitava, asiantunteva toiminta perustuu pitkän harjoituksen tuloksena saavutettuihin automatisoituihin rutiineihin, joista on tullut osa ammatillisia käytäntöjä. Asiantuntija ei päätöksentekotilanteessa pohdi kattavasti kaikkia mahdollisia ratkaisumalleja vaan valitsee ”riittävän hyvän” ratkaisun, jolloin päätöksenteko ja toiminta nivoutuvat toisiinsa. Ammatillisten käytäntöjen, rutiinien, tiedostaminen ja avaaminen saattaa jopa haitata suoritusta. Asiantuntijuuden kehittymisen kannalta on toisaalta tärkeää erottaa rutiini ei-rutiinista. Jos ennalta arvaamattomasta syystä rutiini katkeaa ja asia ei suju ennakoidusti, asiantuntija käyttää tietoista päättelyä ongelman ratkaisemiseksi. Tiedostamaton, rutiininomainen toiminta on siten yhteydessä nopeaan päätöksentekoon ja tiedostettu päätöksenteko vaatii enemmän aikaa. Kun rutiinista luovutaan, kokenutkin työntekijä joutuu samaan tilanteeseen kuin aloittelija: käyttämään aikaa ongelmanratkaisuun ja toimintaan. Rutinoituneen toiminnan suurin hyöty on se, että se vähentää työntekijän kognitiivista kuormitusta ja sallii tietoisien huomion ja tarkkaavaisuuden kiinnittämisen muihin seikkoihin. (Palonen & Gruber 2010, 44–52.)

5.3 Koulutus ja elinikäinen oppiminen

Työelämän muutoksen vuoksi työntekijän tärkeimpiä ominaisuuksia ovat elämäikäisen oppimisen taidot ja kyky sopeutua muutoksiin. Työmarkkinakelpoisuuden ja monimuotoisen työuran ylläpitämiseksi yksilön on oltava valmis vanhan poisoppimiseen ja uuden omaksumiseen. Vastuu jatkuvasta oppimisesta ja uusiutumisesta on elinikäisen oppimisen -käsitteen myötä siirtynyt oppijalle itselleen. Aikuiskoulutuksesta on muodostumassa yksilöllisen identiteettipääoman ja minän muokkaamisen väline, sillä työmarkkinoilla pärjääminen edellyttää omien valmiuksien kehittämistä ja suunnitelmallisuutta. (Vanttaja & Järvinen 2006, 38 – 39; Filander 2006, 44.) Koulutus parantaa yksilöiden työelämämotivaatiota tukemalla ammatillisen identiteetin kehittymistä ja lisäämällä varmuutta

työllistymisestä (Jokinen & Luoma-Keturi 2006, 61). Toisaalta ammatillisen kasvun mahdollistuminen edesauttaa työhön sitoutumista (Wallin 2012, 12).

Työelämän on tyydytettävä yksilön työlleen ja työpaikalleen asettamat vaatimukset. Koulutuksen myötä aikuisen työntekijän mahdollisuudet vaikuttaa työhönsä lisääntyvät ja hän voi luoda itsenäisesti omaa uraansa ja siten tehdä omaa elämäänsä koskevia valintoja. Koulutus ja siihen liittyvä ohjaus luovat sosiaalisen vuorovaikutuksen ja jatkuvan opitun reflektoinnin viitekehyksen. Tämän seurauksena kognitiivis-emotionaaliset ominaisuudet, kuten itseluottamus, ammatti-identiteetti ja oppimismotivaatio kehittyvät. OECD:n (2004) kansainvälisen tutkimuksen mukaan usko työllisyyden säilymiseen myös tulevaisuudessa lisääntyy aikuisilla koulutuksen myötä. Liikkuvuus työmarkkinoilla ja todennäköisyys löytää uusi työ lisääntyvät niin ikään - erityisesti tutkintotavoitteisen, muodollisen koulutuksen myötä. Tämä johtuu siitä, että tutkintotavoitteinen koulutus tunnustetaan ja tunnustetaan eri työpaikoissa ja samoin se tuottaa taitoja, jotka ovat hyödynnettävissä eri työpaikoissa. Lisäksi Sandersin ja de Gripin (2004) mukaan koulutukseen osallistuneet työntekijät siirtyvät todennäköisimmin uusiin tehtäviin myös organisaation sisällä. (Jokinen & Luoma-Keturi 2006, 66 - 70.)

6 Ammatillinen kompetenssi

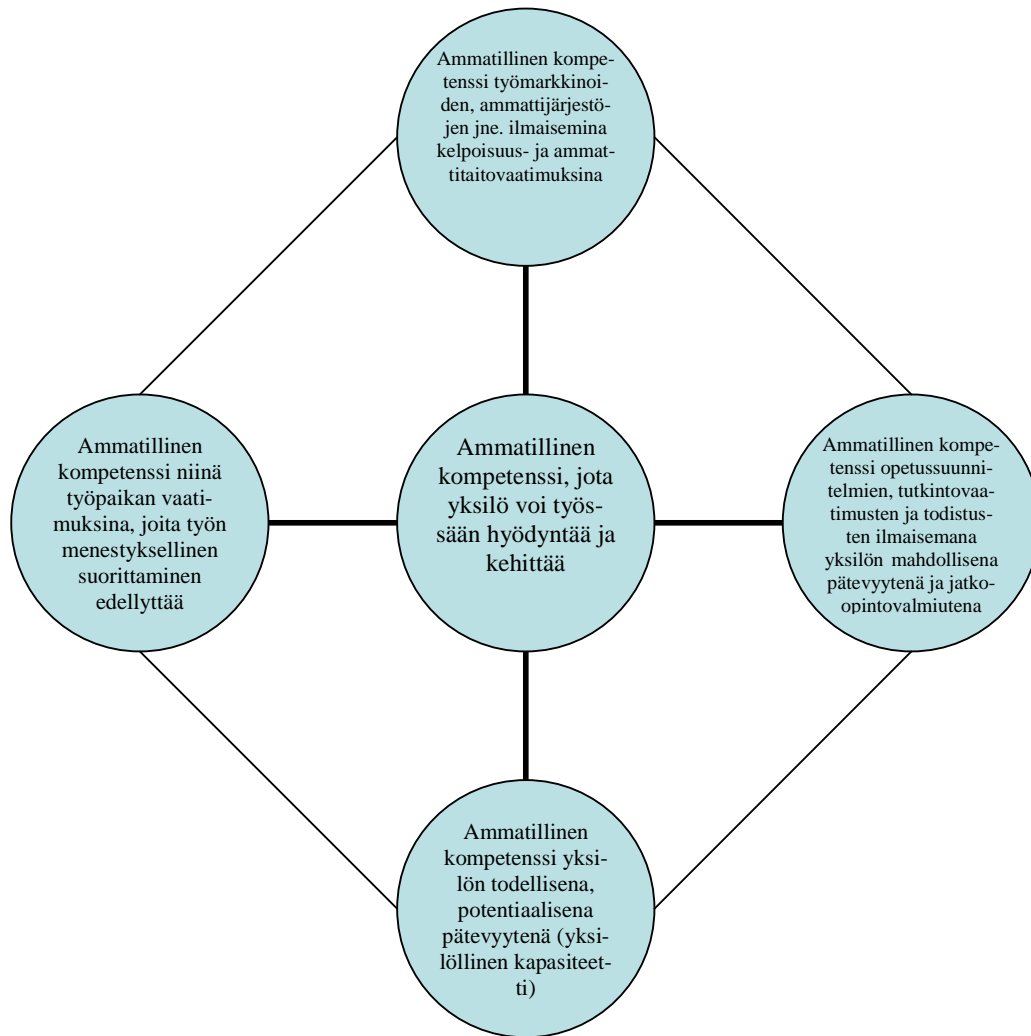
Ammatillinen kompetenssi voidaan jakaa kahteen ryhmään: kognitiivisiin kykyihin, joita ovat kyvyt, tiedot ja taidot, sekä affektiivisiin ja konatiivisiin valmiuksiin, kuten motivaatioon (mm.suoritusarve), persoonallisuuden piirteisiin ja minäkäsitykseen. Minäkäsitys on yksilön arvio omasta kyvykkyydestään ja kompetensistaan. Minäkäsitys on suhteellisen pysyvä ominaisuus, kun taas itseluottamus saattaa vaihdella ulkoisten tekijöiden vaikutuksesta. (Kanfer & Ackerman 2005 Ruhotien 2005, 5–7 mukaan.) Jos itseluottamus on korkea, sitoutuminen tehtävään on todennäköistä. Onnistuminen tehtävässä kohottaa itseluottamusta ja vahvistaa orientaatiota työtehtävään ennestään, jolloin seurauksena on positiivinen kierre. Affektiiviset ja konatiiviset valmiudet ovat ammattitaidon hyödyntämisen ja kehittämisen kannalta välttämättömiä. Työntekijän suoriutuminen

työstään ei siis ole sama asia kuin ammatillinen kompetenssi, sillä työstä suoriutumiseen voi vaikuttaa mm. työntekijän motivaatio tai työympäristön rajoitukset. (Ruohotie 2005, 4–8.)

Toisin sanoen ammatillinen kompetenssi on yksilön kapasiteetti, pätevyys. Se muodostuu ammattispesifisestä tietämyksestä ja taidoista. Kompetenssin taustalla ovat kyvyt ja mm. koulutuksen ja kokemuksen kumuloitunut osaaminen. Kompetenssien kehittymisen prosessissa yksilö omaksuu ja vahvistaa taitojaan yltääkseen parempiin suorituksiin. Kyvyt, kompetenssit ja osaamisen kehittyminen muodostavat osaamispolun. (Kanfer & Ackerman 2005, Ruohotie 2005, 7–8 mukaan.)

6.1 Ammatillinen kompetenssi Ellströmin mukaan

Ellström (2001) määrittelee ammatillisen kompetenssin (Kuvio 2) työn edellyttämiksi virallisiksi - työmarkkinoiden ja ammattijärjestöjen määrittämiksi - pätevyysvaatimuksiksi tai työn asettamiksi todellisiksi vaatimuksiksi eli työn edellyttämiksi kompetensseiksi, jotka ovat tosiasiallisia ja välttämättömiä työtehtävien hoitamisessa. Kompetenssi voidaan ymmärtää myös inhimillisenä resurssina tai pääomana. Yksilön ominaisuutena määritelty kompetenssi voi korostaa muodollista – tutkintovaatimusten ja todistusten ilmaisemaa - pätevyyttä tai yksilön todellista pätevyyttä eli kykyä suoriutua tehtävistä ja haasteista. Lisäksi kompetenssi voidaan määrittää yksilön ja työn väliseksi vuorovaikutukseksi ja potentiaaliseksi pätevyudeksi, jota yksilöllä on mahdollisuus hyödyntää ja kehittää työssään. (Ruohotie 2002a, 109–110.)

Kuvio 2. Ammatilliselle kompetenssille annettuja merkityksiä Ellströmin (2001) esittämän jäsentelyn pohjalta (Ruohotie 2002a, 110)

6.2 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kompetenssit

Suomen kansallisessa tutkintojen viitekehityksessä (NQF) ylempi ammattikorkeakoulututkinto on asetettu tasolle 7. Tämä sekä valtakunnalliset yhteiset kompetenssit kuvaavat valmistuvan opiskelijan osaamista (Auvinen ym. 2010, 5):

Hallitsee laaja-alaiset ja pitkälle erikoistuneet oman alansa erityisosaamista vastaavat käsitteet, menetelmät ja tiedot, joita käytetään itsenäisen ajattelun ja/tai tutkimuksen perustana. Ymmärtää alan ja eri alojen rajapintojen tietoihin

liittyviä kysymyksiä ja tarkastelee niitä ja uutta tietoa kriittisesti. Kykenee ratkaisemaan vaativia ongelmia tutkimus- ja/tai innovaatiotoiminnassa, jossa kehitetään uusia tietoja ja menettelyjä sekä sovelletaan ja yhdistetään eri alojen tietoja.

Kykenee työskentelemään itsenäisesti alan vaativissa asiantuntijatehtävissä tai yrittäjänä. Kykenee johtamaan ja kehittämään monimutkaisia, ennakoimattomia ja uusia strategisia lähestymistapoja. Kykenee johtamaan asioita ja/tai ihmisiä. Kykenee arvioimaan yksittäisten henkilöiden ja ryhmien toimintaa. Kykenee kartuttamaan oman alansa tietoja ja käytäntöjä ja/tai vastaamaan muiden kehityksestä.

Valmius jatkuvaan oppimiseen. Osaa viestiä hyvin suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle. Kykenee vaativaan kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen toisella kotimaisella ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry (2006) määrittelee kompetenssin *yksilön tietojen, taitojen ja asenteiden yhdistelmäksi, joka kuvaa pätevyyttä, suorituspotentiaalia ja kykyä suoriutua ammattiin kuuluvista työtehtävistä.* Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleisiä kompetensseja ovat: *itsensä kehittäminen, eettinen osaaminen, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, kehittämistoiminnan osaaminen, organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen sekä kansainvälisyysosaaminen.* Yleiset kompetenssit ovat eri koulutusohjelmille yhteisiä osaamisalueita, jotka luovat perustan työelämässä toimimiselle, yhteistyölle ja asiantuntijuuden kehittymiselle. Kompetenssi ymmärretään siis laajoina osaamiskokonaisuuksina eikä Eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (EQF) tavoin tietoina taitoina ja kompetensseina (Varjonen & Kallioinen 2008, 139). Osaamisalueiden erityispiirteet ja tärkeys voivat vaihdella eri ammateissa. Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit muodostavat ammatillisen asiantuntijuuden perustan. Saimaan ammattikorkeakoulun Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelman kompetenssit ovat *oppimisen taidot, innovaatio-osaaminen, kliininen osaaminen, eettinen osaaminen, kansainvälisyysosaaminen, johtamisen osaaminen, työyhteisöosaaminen, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen osaaminen* (Saimaan ammattikorkeakoulu 2011).

7 Urakehitys

Urakehitystä edistävät onnistumisen kokemukset työssä sekä suoriutuminen haasteellisista tavoitteista. Haasteellisuus lisää yksilön motivaatiota ja tavoitteista suoriutuminen johtaa onnistumisen kokemuksiin, jotka vahvistavat omanarvontunnetta ja ammatillista identiteettiä. Nämä sisäiset palkkiot ohjaavat tulevia tavoitevalintoja. (Ruohotie 2002b, 56.)

Työntekijöiden osaamisen kehittyminen on sosiaali- ja terveydenhuollon tuloksellisuuden, työn vaikuttavuuden ja työhyvinvoinnin lähtökohta. Työelämän monimuotoistuminen edellyttää osaamisen päivittämistä ja jatkuvaa ammatillista kehittymistä. Mahdollisuus saada osaamistaan vastaavia vastuualueita ja työtehtäviä tukee yksilön kehittymistä ja siten koko organisaation osaamistarpeita, joita tulisikin arvioida säännöllisesti. Urakehitys voi olla joko etenemistä uralla (vertikaalinen urakehitys) tai nykyisissä työtehtävissä tarvittavan asiantuntijuuden kehittymistä ja työn laajenemista (horisontaalinen urakehitys). Mahdollisuus siirtyä organisaation sisällä työtehtävästä toiseen tukee yksilön urakehitystä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 67–70.)

Vertikaalinen urakehitysmalli on muuttumassa horisontaalisen kasvun malliksi, missä osaaminen laajenee ja monipuolistuu. Muutos tuo aina jotain uutta ja se vaatii monenlaisia reaktiotapoja sekä organisaatiolta että yksilöltä. Tällöin on aina kyse myös oppimisesta. Muuttuva, monimuotoinen ura tarvitsee ihmisiä, joilla on halu ja kyky jatkuvaan oppimiseen ja itsensä kehittämiseen. Työuran kannalta on ratkaisevaa, kuinka hyvin työntekijä tunnistaa omat asenteensa oppimiseen, taitonsa ja persoonallisuutensa ja miten hän tätä tietoa hyödyntää työssään. Persoonallisuus vaikuttaa myös siihen, miten työntekijä tulkitsee muutoksen: nopeasti muuttuvassa työelämässä menestyy yksilö, jonka urakehityksen tavoitteet pohjautuvat itsenäisyyden kasvulle ja jännitykselle. (Ruohotie 2002b, 205–208.)

Urakehitys ja sen määritelmä kuvataan kirjallisuudessa erilaisina urakehitysmalleina, joihin sisältyy sekä vertikaalisen että horisontaalisen urakehityksen muotoja.

Dreyfus & Dreyfussin urakehitysmalli

Dreyfussin & Dreyfussin (1986) urakehitysmalli ja siitä Eraut'n (2007) muotoilema versio kuvaa urakehitystä viitenä eri tasona: **noviisi**, joka noudattaa sääntöjä ja ohjeita jäykästi eikä kykene itsenäisiin päätöksiin; **aloittelija** ei käsittele asioiden ominaisuuksia kokonaisuutena vaan osina; **toimivaltainen** toimii osittain tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä rutinoituneesti; **taitava** käsittelee asioita kokonaisvaltaisesti ja huomioi tärkeysjärjestyksen sekä poikkeamat normaalista, päätöksenteko on sujuvaa; **asiantuntija** ei perusta toimintaansa sääntöihin vaan hänellä on intuitiivinen käsitys tilanteista ja toiminta perustuu ymmärrykseen. (Haapa-aho 2011, 58–59.)

Hoitotyön urakehitysmalli

Bennerin (2000) hoitotyön urakehitysmallissa **aloittelija** toimii saamiensa ohjeiden/sääntöjen mukaisesti eikä hänellä ole aikaisempia tietoja tai kokemusta todellisista tilanteista. **Edistynyt aloittelija** pystyy havaitsemaan tilanteiden yleisominaisuuksia, mutta ei osaa vielä priorisoida toimintoja ja tehtäviä. **Pätevällä** hoitajalla on jo muutaman vuoden kokemus ja hänen toimintansa on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Ongelmanratkaisu perustuu tietoiseen käsitteelliseen ja analyyttiseen pohdintaan. **Taitava** hoitaja on nopea ja joustava työssään ja ymmärtää työnsä kokonaisuutena. Taitava hoitaja kykenee asettamaan työhönsä liittyvät tekijät tärkeysjärjestykseen. **Asiantuntijalla** on selkeä ymmärrys kokonaistilanteesta ja kyky nähdä olennaiset asiat intuitiivisesti sekä reagoida niihin joustavasti ja saumattomasti. (Haapa-aho 2011, 59.)

Osaamisen arvioinnin malli

Räsäsen (1996) osaamisen arvioinnin mallissa **aloittelija** on riippuvainen toisten ohjauksesta ja työ on arkitietoon ja vanhoihin kokemuksiin sekä mallioppi-

miseen tai yritys-/ erehdysoppimiseen perustuvaa. **Kehittyneen aloittelijan** työ on suunnittelematonta ja sidoksissa kulloiseenkin tilanteeseen, vaikka siinä on nähtävissä ammatillista perusosaamista. **Pätevä suoriutuja** pystyy hallitsemaan ymmärtämään tehtäväkokonaisuuksien laajempia merkityksiä. **Etevä tekijä** kykenee tavoitteellisuuteen ja suoriutumaan pitkälti itsenäisesti kokonaisista tehtäväalueista. **Asiantuntija** osaa suhteuttaa työn kokonaisuuden organisaation visioon ja strategiaan. Hän ymmärtää työn laajemmat merkitykset erittäin korkealla tasolla ja tekee työtään tavoitteellisesti ja tuloshakuisesti vuorovaikutuksessa muiden ammattilaisten kanssa. (Haapa-aho 2011, 60.)

Aura - ammattiuraohjelma sairaanhoitajille

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (2007) suunnittelema Aura - ammattiuraohjelma sairaanhoitajille on työväline osaamisen kehittämiseksi. Ohjelman avulla sairaanhoitaja voi itse arvioida kehittymistään ja reflektoida sitä saatuun palautteeseen. Työnantaja tukee kehittymistä perehdytyksellä, kehityskeskusteluilla, täydennyskoulutuksella ja urasuunnittelulla. Osaamisen kehittymistä arvioidaan säännöllisesti. Ammattiuraohjelma jakaa sairaanhoitajien tasot myös viiteen eri tasoon: **Perehtyvä sairaanhoitaja** on työuraansa aloittava, työhön palaava tai yksikköä vaihtava hoitaja. Hänellä on ammatilliset perustiedot ja -taidot sekä valmiudet soveltaa niitä työtehtävissä perehdyttäjän tukemana. **Suoriutuva sairaanhoitaja** on perehtynyt työtehtäviinsä ja hallitsee ammatti- ja työelämäosaamisen perustaidot ja on halukas syventämään osaamistaan täydennyskoulutuksen tai mentoroinnin avulla. **Pätevä sairaanhoitaja** hahmottaa työn laaja-alaisesti ja omaa tiedolliset, taidolliset ja kokemukselliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa. Toiminta on perusteltua, suunniteltua ja itsenäistä. Pätevä sairaanhoitaja suhteuttaa työnsä organisaation perustehtävään ja strategiaan tavoitteisiin. Pätevä sairaanhoitaja kykenee toimimaan asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä ja on sitoutunut ammattitaitonsa ja työyhteisönsä toiminnan kehittämiseen. Pätevä sairaanhoitaja on motivoitunut ohjaamiseen ja perehdyttämiseen sekä oman osaamisen ylläpitämiseen täydennyskoulutuksen keinoin. **Taitavan sairaanhoitaja** omaa tietoon, kokemukseen ja ammatilliseen lisäkoulutukseen perustuvan laajan ammattipätevyyden. Hän hallitsee vaativan erikoissairaanhoidon erikoisalueen ja klinisen syvä-

osaamisen. Hän toimii erikoissairaanhoidon prosessien kehittäjänä ja toiminnan uudistajana. **Kliininen asiantuntija / opettaja** hyödyntää laajasti akateemisen loppututkinnon ja työkokemuksen tuomaa asiantuntijuutta. Hän arvioi ja kehittää laaja-alaisen tietoperustan ja ammattipätevyyden avulla vaativan erikoissairaanhoidon, opetuksen ja tutkimuksen prosesseja. Toiminta on tulevaisuuteen orientoitunutta ja siinä yhdistyy eri tiedonlajien käyttö analyyttisena, tutkivana ja kehittävänä työotteena. Kliininen asiantuntija / opettaja toimii kouluttajana, kehittäjänä ja sisäisenä konsulttina myös vastuualueitaan laajemmin sekä kansallisesti että kansainvälisesti. (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri 2007, 4–6.)

8 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää Saimaan ammattikorkeakoulun Terveiden edistämisen koulutusohjelmasta valmistuneiden sijoittuminen työelämässä. Lisäksi tarkoitus on kuvata, millaisena tutkinnon suorittaneet kokevat koulutuksen asiantuntijuuden edistäjänä sekä tutkinnon tunnettavuuden ja arvostuksen työelämässä. Tavoitteena on tutkimustiedon avulla kehittää Terveiden edistämisen koulutusohjelmaa sekä parantaa tutkinnon tunnettavuutta ja arvostusta.

Tutkimustehtävät ovat 1) ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rooli asiantuntijuuden kehittymisen tukemisessa 2) ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaikutus urakehitykseen 3) ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettavuus ja arvostus työelämässä.

9 Opinnäytetyön toteutus

9.1 Kohderyhmä ja tutkimustyyppi

Kohderyhmänä ovat kaikki Saimaan ammattikorkeakoulussa Terveiden edistämisen koulutusohjelmasta valmistuneet opiskelijat (N=45) (Vaittinen 2012). Tarkastelen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaisten näkökulmasta opiskelun kautta tapahtuvaa ammatillista kasvua ja asiantuntijuuden kehittymistä sekä tutkinnon vaikutusta urakehitykseen. Tästä näkökulmasta tarkastellaan myös tutkinnon tunnettavuutta ja arvostusta työelämässä.

Opinnäytetyöni on määrällinen tutkimus, jonka mittari rakentuu osin aikaisempiin tutkimuksiin (Varamäki ym. 2011; Ojala & Ahola 2009). Kyselylomakkeen kysymys numero 29 oli lainattu suoraan Varamäen ym.(2011) toteuttamasta kyselystä.

9.2 Aineistonkeruumenetelmä

Aineistonkeruumenetelmänä oli kysely, joka toteutettiin Webropol-ohjelmalla. Kyselyssä oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007, 189–196) mukaan strukturoidut kysymykset tuottavat vastauksia, joita pystytään helposti analysoimaan ja vertailemaan toisiinsa. Avoimet kysymykset taas sallivat vastaajan ilmaista itseään omin sanoin ja samalla ne osoittavat vastaajan tietämyksen ja keskeisenä pitämät asiat sekä ilmiöön liittyvien tunteiden voimakkuuden. Kysely on tarkoituksen mukainen menetelmä silloin kun halutaan laaja tutkimusaineisto ja kysyä useita kysymyksiä. Lisäksi kyselymenetelmä on tehokas, aineisto saadaan nopeasti ja vähäisin kustannuksin. Kyselyn heikkoutena on se, ettei tutkija näe tutkittavan reaktiota, jolloin vastauksissa voi olla väärinymmärryksiä ja huolimattomuutta, jopa epärehellisyyttä. Mitä tärkeämpänä vastaajat pitävät tutkittavaa asiaa, sitä korkeampi vastausprosentti on odotettavissa.

Laadittuani kyselylomakkeen lähetin sen pilottikyselynä 36 sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavalle opiskelijalle. Vastauksia tuli 16.

Pilottikyselyyn vastaamisessa ilmeni teknisiä ongelmia: kaksi vastaajista ilmoitti, ettei ollut kyennyt avaamaan kyselyyn johtavaa linkkiä. Selvittelyn jälkeen selitys lienee se, että vastaanottajan selain kopioi kyselyn linkin jostain syystä kahdelle riville ja siten kyselyn osoite ei kopioitunut oikein. Välttääkseni tätä virhemahdollisuutta varsinaisessa kyselyssä lisäsin saatekirjeeseen ohjeen vastaavassa tilanteessa kopioimaan linkin selainikkunaan ja avaamaan kyselyn sitä kautta.

Osa pilottikyselyyn vastanneista koki, että kysymyksiä vaihtoehtoineen oli liian paljon ja osa kysymyksistä oli samankaltaisia. Suurin osa vastanneista kuitenkin kertoi kysymysten asettelun olevan selkeää ja ymmärrettävää sekä kyselyyn vastaamisen olevan helppoa. Kysymysten paljous liittyi ensisijaisesti asteikkokysymyksiin 34 – 36, jotka kuitenkin halusin säilyttää kyselyssäni, koska ne kuvaavat kompetenssien ja ylemmän ammattikorkeakoulutuksen vastaavuutta toisiinsa ja työelämään. Lisäksi kysymykset ovat Varamäen ym. (2011) tutkimuksesta, jolloin vastausten vertailu on johdonmukaista ja johtopäätösten luotettavuus paranee. Toisaalta kysymyksiin vastaamiseen ei liity pakollisuutta, kuten osaan muista kysymyksistä, joten näihin kysymyksiin voi myös jättää vastamatta.

Pilottikyselyn ja saamani palautteen pohjalta päädyin tekemään muutoksia kysymysten numeroihin 34–36 otsikointiin siten, että kysymysten näkökulma tulee paremmin esiin. Samoin saamani palautteen pohjalta muutin kysymyksen numero 22 ”perustehtävät” muotoon ”AMK-koulutuksen mukaiset perustehtävät” välttääkseni virhetulkintaa. Lisäksi huomioin, että kysymyksen numero 11 jatkokysymys numero 12 (”Mitä?”) tarvitsee seurakseen jatkokysymyksen ”Miksi?”, jotta syy esimerkiksi yliopisto-opintoihin tulisi ilmi.

Varsinaiselle kohderyhmälle lähetin opintosihteerin välityksellä sähköpostitse saatekirjeen ja linkin kyselyyn. Hänen tiedossa olevista sähköpostiosoitteista 15

ei ollut enää voimassa, ja todennäköistä on, että lopuista kolmestakymmenestä sähköpostisoitteesta osa ei ollut enää käytössä. Vastauksia tuli 19, joten päädyin lähettämään opintosihteerin välityksellä kaikille valmistuneille uuden saatekirjeen postitse. Tämän jälkeen vastausprosentti nousi 62 %:iin eli N=28.

9.3 Tutkimuksen metodologia

Aineistonkeruumenetelmäni oli sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen. Kun samasta ilmiöstä kerätään tietoa erilaisin menetelmin tai tutkimusstrategioin, puhutaan metodisesta triangulaatiosta (Denz 1978, Tuomen & Sarajärven 2009, 145 mukaan). Määrällinen ja laadullinen metodi kertovat samasta sosiaalisesta todellisuudesta eri asioita (Tuomi & Sarajärvi 2009, 148).

Metodinen triangulaatio eli eri tutkimusmenetelmien käyttö tutkimusongelman selvittämisessä on perusteltua silloin, kun halutaan metodien vahvuuksien tukevan toisiaan ja heikkouksien kompensoituvan tutkimuksessa. Käytännössä tämä tarkoittaa kvalitatiivisten ja kvantitatiivisten metodien samanaikaista käyttöä. Metodisella triangulaatiolla saatujen tulosten odotetaan vahvistavan toisiaan, mutta tutkimustulosten eroavaisuudet toisaalta ovat tutkijalleen kiinnostavia, sillä se ei välttämättä merkitse tutkimustehtävän asettamisen ongelmia vaan antaa viitteitä uusista tutkimusaiheista. (Raunio 1999, 340 - 345.)

Kvantitatiivista ja kvalitatiivista metodologiaa ei voida täysin erottaa toisistaan, vaan ne ovat toisiaan täydentäviä lähestymistapoja. Kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia menetelmiä voidaan käyttää rinnakkain, jolloin kvalitatiivisen tutkimuksen avulla saatuja tuloksia, merkityksiä, voidaan yhdistää kvantitatiiviseen numeraaliseen ilmaisuun. (Hirsjärvi ym. 2007, 132 - 133.) Triangulaatio eli useamman tutkimusmenetelmän yhteiskäyttö on perusteltua, kun tutkimuksen validiutta halutaan parantaa (Hirsjärvi ym. 2007, 228).

9.4 Aineiston analyysi

Keräämäni aineisto analysoitiin kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti. Aineiston kvantitatiivisen analyysin toteutin Webropol-ohjelmalla. Analyysin tulokset olen

esittänyt taulukoissa ja kuvioissa frekvensseinä, keskiarvoina ja prosentteina. Avointen kysymysten analyysi tapahtui teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Teoriaohjaava analyysi kytkeytyy teoreettiseen viitekehykseen, mutta analyysiyksiköt valitaan aineistosta ja teoria toimii apuna analyysin etenemisessä. Analyysi on siten kaksiosainen. Teoriaohjaava analyysi perustuu induktiiviseen päättelyyn, mihin tuodaan mukaan teoria ohjaamaan lopputulosta, kun se aineiston tai tutkijan omien intressien kannalta on ajankohtaista. Analyysissä tunnistetaan aikaisemman tiedon vaikutus, mutta tarkoituksena ei ole teorian testaaminen vaan uuden tiedon löytäminen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96 - 97, 100 - 112.)

9.5 Opinnäytetyön eettiset näkökohdat

Valitsemastani aiheesta ei ole aikaisemmin tehty tutkimusta Saimaan ammattikorkeakoulussa. Tutkimustulosten avulla Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelmaa voidaan kehittää sekä tutkinnon tunnettavuutta ja arvostusta työelämässä lisätä. Saimaan ammattikorkeakoulussa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada laadukasta koulutusta. Koulutuksen kehittäminen sekä tutkinnon tunnettavuuden ja arvostuksen lisääminen edesauttavat myös koulutusohjelmasta valmistuvan sijoittumista työelämään.

Tutkimuksen luotettavuus edellyttää eettistä kestävyyttä. Valitsemalleni kohderyhmälle kerrottiin tutkimustyön tarkoitus sekä taattiin luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Tämä oli huomioitu jo kysymyksiä laadittaessa sekä tulosten julkaisemisessa. Tutkimuskysymykset lähetettiin pilottiryhmälle ja korjausten jälkeen varsinaiselle kohderyhmälle. Näin varmistettiin, että kysely voidaan toteuttaa anonymisti eikä esimerkiksi sukupuoli tai ammattinimike paljasta vastaajaa. Tutkittavien yhteydenottoon käytetyt henkilötiedot olivat vain Saimaan ammattikorkeakoulun opintosihteerin käytettävissä. Tutkimusaineistoa on säilytetty ja tutkimuksen tulosten julkaisemisen jälkeen kaikki tiedot ja aineisto on hävitetty asianmukaisesti.

Eettinen kestävyys ja tutkimuksen johdonmukaisuus ovat kriteereitä hyvälle tutkimukselle. Tutkimuseettiset ongelmat voidaan jakaa tutkimuksen tiedonhankintaan ja tutkittavien suojaan liittyviin kysymyksiin ja tutkijan vastuuseen tutkimus-

tulosten sovelluksista. Jos on kyseessä vapaamuotoisempi tiedonhankintatapa, tutkijalla on suurempi vastuu tutkimuksen vaikutuksesta tutkittavaan. (Mäkelä 1987, Yhteiskuntatieteellisen tietöarkiston 2011a mukaan.) Jo tutkimuksen metodologia voi sisältää tutkimuseettisiä ratkaisuja, jolloin kaikki tutkimuksen valinnat ovat moraalisia valintoja (Tuomi & Sarajärvi 2009, 128).

Tutkimusaihe kiinnosti minua oman ammatillisen kehitykseni vuoksi. Kun tutkija on kiinnostunut omasta tutkimusaiheestaan, uuden tiedon hankkiminen tutkimuskohteesta on tutkimuseettisesti perusteltua. Huolimatta ennakkoletuksestani ja näkökulmastani aiheeseen, pyrin huomioimaan ja erottamaan oman näkemykseni valitsemani kohderyhmän näkemyksestä. Tutkijalta edellytetään rehellisyyttä tutkimusaineiston hankinnassa ja analysoinnissa. Tutkittavien ihmisarvon kunnioittaminen, vaaran eliminoiminen ja sosiaalinen vastuu koskevat tutkittavien kohtelua ja tutkimuksen seuraamuksia. Tutkija ei saa ajaa henkilö- tai ryhmäkohtaisia intressejä tehdessään tutkimusta. (Pietarinen 1999, Yhteiskuntatieteellisen tietöarkisto 2011b mukaan.)

10 Tutkimustulokset

10.1 Perustiedot

Kyselyyn vastasi 27 naista ja yksi mies. Suurin osa vastanneista asui Etelä-Karjalassa, vain kaksi ilmoitti asuvansa jossain muualla. Kaikki vastanneista olivat yli 30-vuotiaita, suurin osa yli 40-vuotiaita (kuvio 3). Vastaajista 82 % oli vakituisessa tai toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa, kuntasektorin palveluksessa oli 82 % vastaajista.

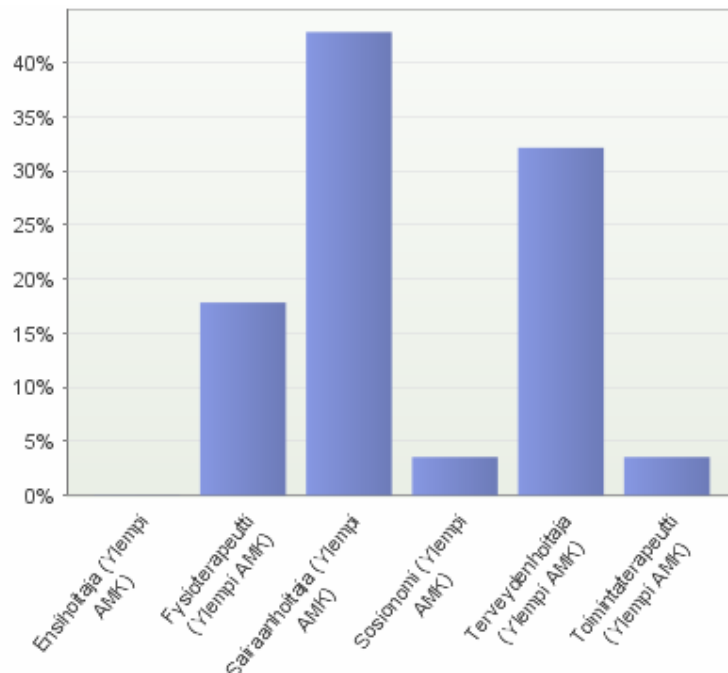

Kuvio 3. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma (N=28)

10.2 Koulutusväylät ja työkokemus

Lähes 79 % prosenttia vastanneista ilmoitti pohjakoulutukseen lukion, loput olivat käyneet ammattiopiston sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon. Kysyttäessä muita mahdollisia tutkintoja, vain 14 % ilmoitti jonkin muun kuin sosiaali- ja terveydenhuoltoalan tutkinnon. Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan tutkinnon suorittaneista noin 63 %:n koulutusväylä muodostui useammasta tutkinnosta: tyypillisin oli perustutkinto ja sen jälkeinen ammattikorkeakoulututkinto tai opistotason tutkinnon päivittäminen AMK-tutkinnoksi. Lisäksi osa vastanneista oli suorittanut erikoistumisopintoja. Työkokemus sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla vaihteli 6 ja 35 vuoden välillä keskiarvon ollessa 14 vuotta. Työkokemus yhteensä vaihteli 7 ja 37 vuoden välillä, jolloin työkokemusta vastaajilla oli keskimäärin 18 vuotta. Pitkän työuran tehneet vastaajat olivat siten tehneet sen suurimmaksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla.

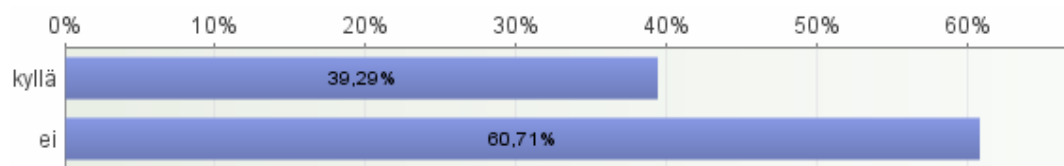
Etelä-Karjalan tai Saimaan ammattikorkeakoulussa yleisimmin suoritettut tutkinnot olivat tämän kyselyn mukaan sairaanhoitaja (ylempi AMK) ja terveydenhoitaja (ylempi AMK). Vastanneet olivat valmistuneet vuosina 2007–2011.

Kuvio 4. Tutkittavien suorittamat ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (N=28)

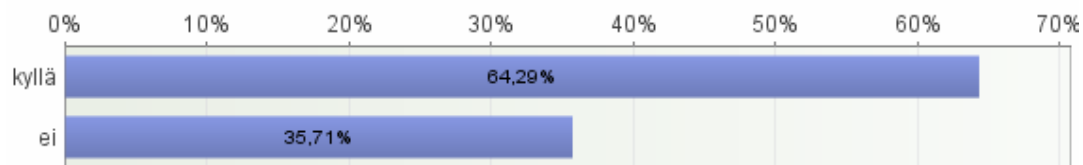
10.3 Opintojen jatkaminen ylemmän AMK-tutkinnon jälkeen

Noin 39 % ylemmän AMK-tutkinnon suorittaneista oli jatkanut opintojaan tutkinnon jälkeen. Opintojaan jatkaneista 36 % oli suorittanut ammatillisen opettajakoulutuksen ja 18 % oli suorittanut johtamisen tai esimiestyön opintoja. Loput olivat suorittaneet yliopisto- ja/tai ammatillisia erikoistumisopintoja.

Kuvio 5. Opintojen jatkaminen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen (N=28)

Opintojen jatkamista suunnitteli 64 % vastanneista: puolet heistä oli jo opiskellut ja he halusivat joko jatkaa opintojaan tai suorittaa erillisiä opintokokonaisuuksia, kuten yliopisto-opintoja. Johtamisen tai esimiestyön opintoja suunnitteli 22% tähän tutkimukseen osallistuneista. Yksi vastaaja suunnitteli tohtorinopintoja.

Kuvio 6. Suunnitelmat opintojen jatkamiseksi (N=28)

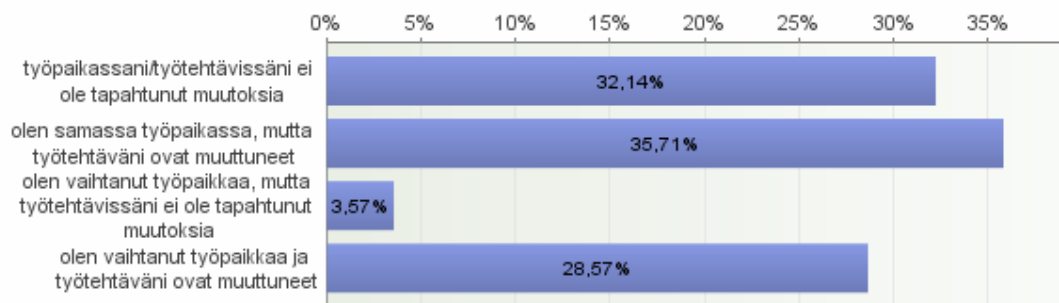
Toisin sanoen 71 % ylemmän AMK-tutkinnon suorittaneista oli opiskellut tai aikoi opiskella lisää tutkinnon suorittamisen jälkeen. Heistä 45 % oli joko suorittanut ammatillisen opettajakoulutuksen tai harkitsi sitä.

10.4 Urakehitys

Vertikaalinen urakehitys näyttäytyy tässä tutkimuksessa etenemisenä nykyisessä työssä tai työpaikan vaihdon kautta sekä ansiotason muutoksena. Horisontaalinen urakehitys puolestaan on työtehtävien muuttumista nykyisessä työssä tai työpaikan vaihtuessa.

Työtehtävät ylemmän AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen

Kuviossa 7 näkyy työtehtävien muutos ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen. Työtehtävät olivat muuttuneet 64 %:lla vastanneista ja 32 % oli vaihtanut työpaikkaa. Vastanneista 32 % ilmoitti, ettei työssä ole tapahtunut mitään muutosta tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Kuvio 7. Työtehtävien/työpaikan muutos ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen (N=28)

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen koettiin vaikuttaneen työtehtävien muuttumiseen suotuisasti.

Uskon sen olevan yksi tekijä, jonka ansiosta sain vakituisen työpaikan.

YAMK tutkinto mahdollisti opetustyöhön ryhtymisen ja opintojen jatkamisen.

Siirryin osastonhoitajan tehtävään.

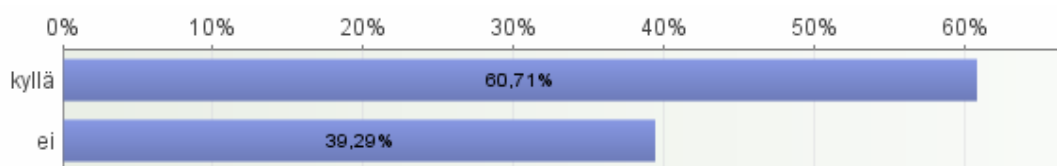
Vain 11 % oli sitä mieltä, ettei tutkinnolla ollut merkitystä työtehtävien vaihtumiseen.

Tehtäväni olisivat muuttuneet joka tapauksessa, eli eipä ole ollut hyötyä tässä työssä.

Olen edelleen samalla työnantajalla töissä, työtehtäväni vain vaihtui. Uuteen työtehtävääni ei koulutuksella ollut varsinaista osuutta.

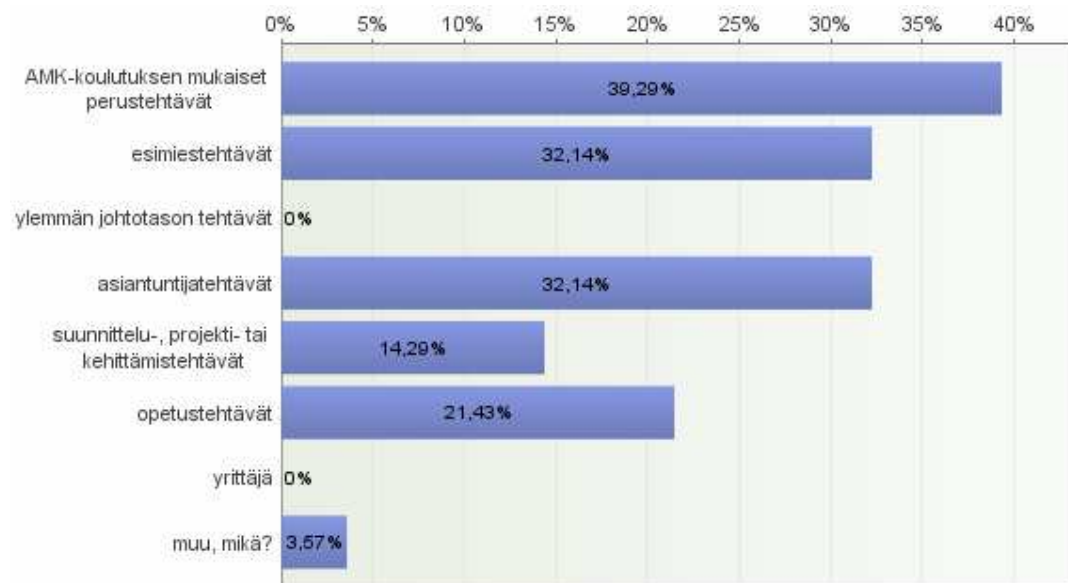
Nykyiset työtehtävät

Kuviosta 8 käy ilmi, että lähes 61 % tutkittavista ilmoitti työskentelevänsä koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Tehtävänimikkeitä olivat mm. osastonhoitaja, apulaisosastonhoitaja, kehittämissuunnittelija, toiminnanjohtaja, lehtori, päätoiminen tuntiopettaja ja kouluttaja. Fysioterapian ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista 60 % koki, ettei työskentele koulutustaan vastaavassa työssä, toimintaterapeutti (ylempi AMK) ja sosionomi (ylempi AMK) tutkinnon suorittaneet kokivat työskentelevänsä koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Ammatillista opettajakoulutusta harkitsevista vastaajista (n=5) 80 % koki, ettei tällä hetkellä työskentele koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Ammatillisen opettajakoulutuksen suorittaneista viidestä vastaajasta kaikki kokivat työskentelevänsä koulutustaan vastaavissa työtehtävissä, tosin kaksi heistä ei toiminut opetuslalla.

Kuvio 8. Koulutuksen vastaavuus nykyisiin työtehtäviin (N=28)

Koulutusta vastaavat tehtävät jakoutuivat kuvion 9 mukaisesti. Osa vastaajista teki useampaa työtä, kuten asiantuntija- ja esimiestehtäviä tai kehittämis- ja opetustehtäviä.

Kuvio 9. Työtehtävät ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen (N=28)

Työkokemuksella oli tämän tutkimuksen mukaan vaikutusta siihen, kokiko vastaaja työskentelevänsä koulutustaan vastaavissa tehtävissä (Taulukko 1).

Työkokemus kaikilla aloilla yhteensä	Alle 10 vuotta	10–19 vuotta	Yli 20 vuotta
Työskentelee koulutustaan vastaavissa tehtävissä	20,1 %	81,8 %	58,3 %
Työkokemus sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla	Alle 10 vuotta	10–19 vuotta	Yli 20 vuotta
Työskentelee koulutustaan vastaavissa tehtävissä	44,4 %	75,0 %	57,1 %

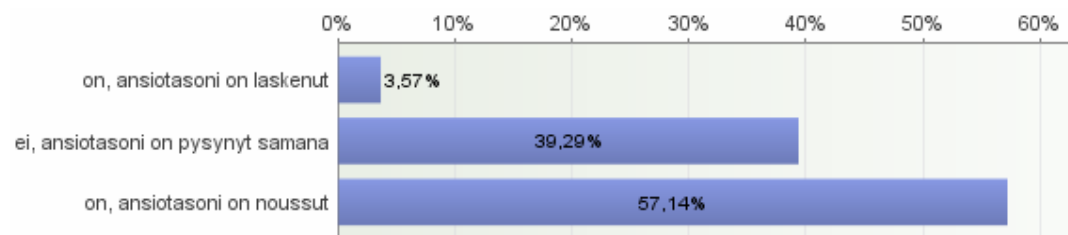
Taulukko 1. Koulutusta vastaavissa työtehtävissä työskentely ja työkokemuksen pituus (N=28)

Alle 10 vuoden työkokemuksen omaavista vain 20 % koki olevansa koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Jos työkokemus oli kertynyt sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla, yli 44 % vastaajista koki työtehtävänsä olevan koulutustaan vastaavia. Yli 10, mutta alle 19 vuotta työelämässä olleet vastaajat kokivat muita useammin olevansa koulutustaan vastaavissa työtehtävissä. Yli

20 vuoden työkokemuksen omaavista vastaajista n. 58 % koki olevansa koulutustaan vastaavissa tehtävissä.

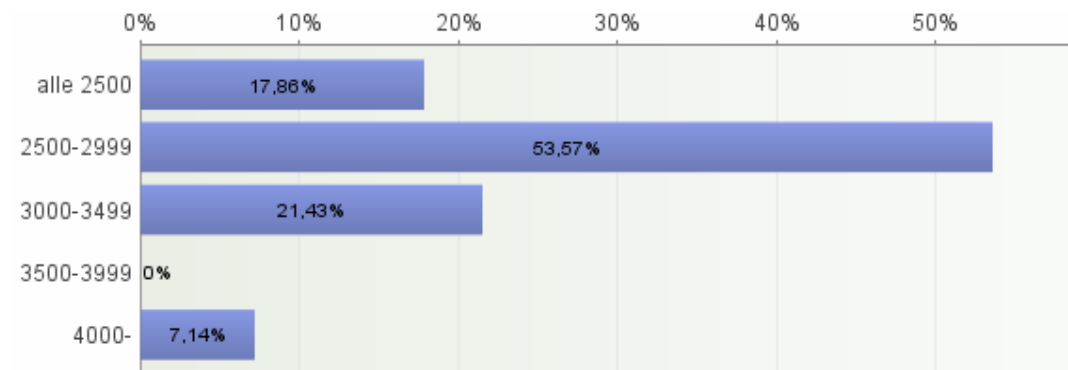
Ansiotason muutos ylemmän AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen

Ansiotaso oli pysynyt samana yli 39 %:lla tutkittavista (N=28) ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista. Tämä on sama määrä vastaajia kuin jotka ilmoittivat etteivät työskentele koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Suurimmalla osalla ansiotaso oli noussut tutkinnon suorittamisen jälkeen; yksi vastaajista ilmoitti, että ansiotaso oli laskenut ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen.

Kuvio 10. Ansiotason muutos ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen

Valtaosa vastaajista (54 %) ansaitsi yli 2500, mutta alle 3000 euroa.

Kuvio 11. Ansiotaso (brutto) euroina (N=28)

Etenemismahdollisuudet

Kyselyyn vastanneista suurin osa eli 67 % koki, että etenemismahdollisuudet nykyisessä työssä ovat huonot. Syynä olivat useimmiten organisaation sisäiset tekijät: koulutusta vastaavia työtehtäviä ei ollut tai vastaaja jo työskenteli koulutustaan vastaavissa tehtävissä, eikä vertikaaliseen urakehitykseen organisaatiossa ollut mahdollisuutta. Vastauksissa näkyi kuitenkin horisontaalisen urakehityksen mahdollisuus.

Vaikea sanoa. Koen ettei etenemismahdollisuuksia ole mutta on valinnanvapautta enemmän; asiantuntijatehtävät, esimiestehtävät, erilaiset projektit.

Tällä hetkellä koen, että etenemismahdollisuuksia ei ole. Toisaalta en ole vielä kovin aktiivisesti puntaroinut omia vaihtoehtojani. Haaveilen kuitenkin jonkinlaisesta työnkuvan muutoksesta.

Valitettavasti tästä eteenpäin on vaikea (lähes mahdoton) edetä; teen jo nyt vaativaa asiantuntijatyötä organisaation ylätasolla niin kunnalla kuin valtiolla (...). Johtotehtäviin en halua, joten vaihtoehtoja ei paljoa enää ole.

Loput vastanneista kokivat mahdollisuudet työssä etenemiseen vaihteleviksi tai hyviksi

Kohtuullisen hyväksi, pitkä työkokemus myös edesauttaa.

Vaikea sanoa, koska tulevat kuntauudistukset tulevat vaikuttamaan koko sote-kentän rakenteeseen ja mitä se tuo tullessaan, niin sitä ei vielä tiedä kukaan.

Etenemismahdollisuudet ovat ihan ok. Eteneminen riippuu omasta aktiivisuudesta.

Tutkinnon vaikutus urakehitykseen

Vastaajista 74 % katsoi ylemmän ammattikorkeakoulun jo vaikuttaneen tai tulevaisuudessa vaikuttavan positiivisesti urakehitykseen. Vastauksissa näkyy tutkinnon vaikutus vertikaaliseen ja horisontaaliseen urakehitykseen, mutta myös tutkinnon tuoma varmuus etenemismahdollisuuksiin ja uskallus pyrkiä urallaan eteenpäin.

Mahdollisesti se on minulle tie opettajan tehtäviin, haaveissa joku päivä suorittaa pedagogiset opinnot.

Urakehitykseen tutkinto on vaikuttanut lähinnä siten, että nyt ylipäänsä ajattelen urakehitystä. Uskon hakeutuvani tulevaisuudessa tehtäviin, joissa voin paremmin hyödyntää koulutustani.

Antanut mahdollisuuksia tulevaisuuteen, esim työpaikan vaihtoon / esimiehen-toimintoihin, opetukseen, jopa omassa työpaikassa kehittämismahdollisuuksia.

Tätä kautta olen saanut vakituisen työpaikan ja päässyt tekemään sitä mitä olen halunnut eli opettajan töitä.

Sain uuden työn, jossa olen esimiestehtävissä. Toivon saavani vaativampia/itsenäisempiä työtehtäviä.

Pystyn hakemaan uusia työtehtäviä, koska minulla on hyvä koulutus ja vankka ammattitaito. "Uskallan" hakea myös päällikkö tason tehtäviä.

Antanut rohkeutta osallistua päätöksen tekoon ja suunnitteluun. Olen saanut vahvan aseman osastonhoitajien edustajana erilaisissa johtoryhmissä ja kehitysprojeekteissa.

Osa vastaajista (19 %) kuvaili, ettei ylempi ammattikorkeakoulu ole vaikuttanut heidän urakehitykseensä, mutta heistäkin osa koki hyötyneensä tutkinnon suorittamisesta ja osaamisen monipuolistumisesta.

Tällä hetkellä ei ole ollut suurtakaan merkitystä. Ei siitä haittaakaan ole. Vaikka tutkintoa ei voisi suoraan hyödyntääkään työssä, koen tutkinnon antaneen valmiuksia ja laaja-alaisuutta työhön. Hyvä kokemus!

Minulla ei ole vaikuttanut valitettavasti mitenkään. Työtehtäväni olivat jo "YAMK tutkintotasoa" ennen opintoja, toki opinnoista sain apuja työntekoon. Toki on hyvä että koulutustaso on ylimpää mahdollista (ellei lasketa tohtorintutkintoa); siinä YAMK on ollut tarpeen.

Työpaikan vaihto

Nykyisen työpaikan vaihtoa suunnitteli 68 % vastanneista. Työpaikan vaihtoa suunnittelevista 50 %:lla vaikuttimena oli urakehitys tai haasteellisemmat tehtävät

Toivoisin lisähaasteita ja enemmän koulutusta vastaavaa työtä. Nykyisessä työssäni ei varsinaisesti ole mitään vikaa, mutta en haluaisi jäädä "paikoilleni junnaamaan" vaan haluaisin hyödyntää paremmin koulutustani.

Voidakseni opettaa.

Ylemmän johtotason tehtävät kiinnostavat.

Loput ovat tyytymättömiä nykyisen työpaikan toiminta- tai johtamiskulttuuriin tai olivat valmiita muutokseen jonkin muun syyn vuoksi.

En ole tyytyväinen esim. johtajuuteen ja toimintakulttuuriin nykyisessä työpaikassani.

Nykyinen työ ei vastaa koulutusta eikä aikaa jää edes työn kunnolliseen suorittamiseen.

Olen hankkinut kaikki lisäkoulutukset omilla kustannuksilla. Organisaatio ei ole kertaakaan mahdollistanut asiantuntijuuden koulutuksen jatkamista tai tukenut sitä kuin päivän koulutuksilla. Toivoisin, että organisaatiolla olisi pitkän tähtäimen suunnitelmat, joilla ihmiset koulutettaisiin tarvittaviin tehtäviin. Nyt tehtävät vaihtuvat nopeaan tahtiin ja tehtävänkuvat sen mukaan. Se on todella raskasta. Lisäksi tehtäviin sekoitetaan kaikkea mahdollista maan ja taivaan väliltä, jolloin et pysty hoitamaan tehtäviä kuin pintaraapaisulla.

Haluaisin kehittää yksikköä eri tavalla kuin esimieheni ja myös itseni kehittämisen vaikeaa, kun olo kuin "sihteerillä" en koe saavani tehdä niitä esimiehen tehtäviä joihin pystyisin.

Työpaikan vaihtoa suunnittelevista lähes kaikki olivat sitä mieltä, että ylemmän AMK -tutkinnon suorittaminen on vaikuttanut päätökseen vaihtaa työpaikkaa tai -tehtäviä. Vastaajat kokivat, että suoritettu koulutus ja tutkinto mahdollistavat uudet tehtävät. Osa koki, että koulutus on vahvistanut omaa ammattidentiteettiä ja antanut rohkeutta hakea uusiin työtehtäviin. Vain yksi vastaaja oli

sitä mieltä, ettei tutkinto ole vaikuttanut työpaikan vaihdon suunnitteluun mitenkään

Haluan hyödyntää uutta tietoani ja kykyjäni, jotka ovat koulutuksen myötä vahvistuneet.

On mahdollista hakea esimiestehtäviä.

Opiskelu antoi valmiuksia ja tietoutta laajemmin kuin mitä terveydenhuollon peruskoulutus tai lähinnä perusammattitutkinto.

Sillä on suuri merkitys: tällä hetkellä koen, että käyty koulutus menee hukkaan, jos en saamiini valmiuksia voi aidosti hyödyntää omassa päivittäisessä työssäni.

10.5 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus ja arvostus

Tutkimusjoukolta kysyttiin heidän kokemustaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon arvostuksesta ja tunnettuudesta työelämässä ja suhteessa vastaavaan yliopiston maisteritutkintoon. Tutkittavista 82 % oli sitä mieltä, että ylempi AMK-tutkinto tunnetaan työelämässä jonkin verran tai vähän, vain 18 % oli sitä mieltä, että tutkinto tunnetaan hyvin. Työelämän arvostus tutkintoa kohtaan arvioitiin vielä huonommaksi: yli 46 % oli sitä mieltä, että tutkintoa arvostetaan jonkin verran, 43 % koki että tutkintoa arvostetaan vähän ja yhden vastaajan mielestä tutkintoa ei arvosteta ollenkaan. Vain 7 % oli sitä mieltä, että tutkintoa arvostetaan työelämässä paljon. (Taulukko 2.)

1=ei lainkaan, 2=vähän, 3=jonkin verran, 4=hyvin/paljon, 5=erittäin hyvin/paljon

Arvioi	1	2	3	4	5	Keskiarvo
Kuinka hyvin ylempi AMK-tutkinto ja koulutus tunnetaan työelämässä?	0%	32,14 %	50%	17,86 %	0%	2,86
Kuinka paljon ylempää AMK-tutkintoa arvostetaan työelämässä	3,57 %	42,86 %	46,43 %	7,14 %	0%	2,57

Taulukko 2. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettavuus ja arvostus työelämässä (N=28)

Vastaavasti suhteessa yliopiston maisteritutkintoon tunnettavuus koettiin vielä heikommaksi: 86 % tutkittavista oli sitä mieltä, että työelämässä vastaava yliopiston maisteritutkinto on tunnetumpi kuin ylempi AMK-tutkinto. Vastaajista 79 % oli sitä mieltä, että työelämässä yliopiston maisteritutkintoa arvostetaan enemmän kuin vastaavaa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. (Taulukko 3.)

1=yliopistotutkinto paljon tunnetumpi/arvostetumpi 2=yliopistotutkinto vähän tunnetumpi/arvostetumpi
3=yliopistotutkinto ja ylempi AMK-tutkinto yhtä tunnettuja/arvostettuja 4=ylempi AMK-tutkinto vähän tunnetumpi/arvostetumpi 5=ylempi AMK-tutkinto paljon tunnetumpi/arvostetumpi

Arvioi	1	2	3	4	5	Keskiarvo
Tutkintosi tunnettavuutta työelämässä yliopiston vastaavaan maisteritutkintoon verrattuna	57,14 %	28,57 %	7,14 %	7,14 %	0%	1,64
Tutkintosi arvostusta työelämässä yliopiston vastaavaan maisteritutkintoon verrattuna	42,86 %	35,71 %	14,29 %	7,14 %	0%	1,86

Taulukko 3. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettavuus ja arvostus työelämässä verrattuna vastaavaan yliopiston maisteritutkintoon (N=28)

Valitettavasti omaa tutkintoa saa olla aina puolustamassa ja perustelemassa. Yliopistonkäyneet maisterit eivät arvosta YAMK tutkintoa lainkaan, vaan suorasukaisesti halveksuvat sitä; vaikka eivät tiedä tutkinnosta mitään. Yliopistoissa itsessään ilmeisesti on pientä asennevammaa YAMK tutkintoa kohtaan. Valtion laitoksessa THL:ssa yliopistotutkinto on se, joka on jotakin; YAMK ei ole mitään. Vaikka yliopistotutkinto olisi jostakin ihan muusta aiheesta kuin terveydenhuollosta tms.

Kokemukseni on, että ylempää AMK tutkintoa ei tunneta eikä sitä osata rinnastaa yliopistotutkintoon. Samoin on tutkinnon arvostuksen kanssa. Moni on luullut, että ylempi AMK tarkoittaa sitä, että opistoasteen sh on päivittänyt tutkintoon sh AMK:ksi.

Ylempää AMK- tutkintoa tunnetaan vielä kuitenkin vähän, vaikka meilläkin useampi on jo sen hankkinut. Sitä pidetään hyvänä lisäkoulutuksena, mutta sitä ei osata rinnastaa yliopiston vastaavaan maisteritutkintoon. Esim. esimieheni kehotti minua hankkimaan johtamisen erikoistumisammattiopinnot jos haluan tehdä esim esimiestyötä....Ne jotka tutkinnon tuntevat arvostavat sitä mutteivät yhtä paljon kuin yliopiston vastaavaa tutkintoa.

Tutkittavilta kysyttiin kehittämisehdotuksia ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettavuuden ja arvostuksen parantamiseksi. Vastauksissa näkyy tiedon

ja tiedottamisen merkitys sekä julkisissa tiedotusvälineissä että suoraan työelämän edustajille, nimikkeen muuttaminen, arvostuksen osoittaminen ansiota-soa nostamalla ja jatkotutkintoväylän avaaminen.

Toivoisin enemmän valtakunnallista keskustelua ja infoa aiheesta. YAMK tutkinnon taustalla olevaa työkokemusvaatimusta ja osaamista tulisi tuoda enemmän esiin; yliopistomaisteriksihan pääsee lähes kuka vaan ilman mitään alan ammattiosaamista. Arvostusta lisäisi se, että YAMK- tutkinnon suorittaneille tulisi jatko-opintoihin pääsyyn luoda systeemi. Nyt jos haluan opiskella jotakin yliopistossa; joudun selvittämään oppilaitoskohtaisesti, mitä lisäopintoja mihinkin tutkintoon tulee vielä suorittaa jne. Eli eteneminenkin muissa opinnoissa on vaikeaa, kun ei tiedetä miten tutkintoon tulee suhtautua.

Entistä parempi tiedottaminen ja markkinointi. Selkeyttä siihen, minkälaisissa tehtävissä YAMK tutkinnon suorittanut voi työskennellyt. Erityisesti käytännön työelämään lisää infoa tästä tutkinnosta.

Työnantajien ymmärrys opintosisällöistä sekä miten paljon ne vaativat työtä sekä tekemistä. Lisäksi tutkinnot pitäisi saada ennakoivaksi yhdessä työelämän kanssa sekä tutkintoihin pitäisi olla vielä jatkumahdollisuus, jolla esim. lisää osaamista tietohallinnon osiolla tai arviointikoulutusosiolla, hankeosiolla jne. Eli mahdollisuus hakea lisäkoulutusta esim. nykyisten ylemmää AMK-tutkintoa opiskelevien kanssa tai lisäkoulutuksena vaikka oppisopimuksella.

Tutkintonimike tulisi muuttaa. Arvostus myös tulee aikaa myöten, kun me valmistuneet pääsemme sijoittumaan koulutusta vastaaviin työtehtäviin.

10.6 Ylemmän AMK-koulutuksen hyöty ammatillisen kasvun näkökulmasta

Tutkittavien mukaan koulutus lisäsi oman alan asiantuntijuutta (Taulukko 4): yli 71 % oli sitä mieltä, että koulutuksesta oli paljon tai erittäin paljon hyötyä oman alan asiantuntijuuden lisääntymiseen. Asiantuntijuuden kehittyminen muulla kuin omalla alalla jakaantui tasaisemmin: yli 21 % oli sitä mieltä, että koulutuksesta oli vähän hyötyä, 32 % koki, että siitä oli jonkin verran hyötyä ja yli 46 % uskoi koulutuksesta olleen paljon tai erittäin paljon hyötyä muun alan asiantuntijuuden kehittämisessä.

Nykyisissä työtehtävissä kehittämisessä koulutuksesta oli tutkittavien mielestä jonkin verran tai paljon hyötyä. Vastaajista 18 % oli sitä mieltä, että koulutuksesta oli vain vähän hyötyä, mutta toisaalta yli 14 % katsoi koulutuksesta olleen

erittäin paljon hyötyä kehittämisessä nykyisissä työtehtävissä. Koulutuksesta oli tutkittavien mielestä enemmän hyötyä työn vaatimien taitojen kehittämisessä: 43 % oli sitä mieltä, että koulutuksesta oli paljon hyötyä.

Koulutuksen hyöty vaativampien työtehtävien saamisessa, uralla etenemisessä ja työnhakumahdollisuuksien parantumisessa jakoi eniten mielipiteitä. Vastaajista 18 % uskoi, että koulutuksesta oli erittäin paljon hyötyä ja noin 11 % oli sitä mieltä, että siitä oli vähän hyötyä. Yksi vastaajista uskoi, että koulutuksesta ei ollut ollenkaan hyötyä vaativampien työtehtävien saamisessa.

Tutkittavista yli 46 % uskoi koulutuksen hyödyttävän uralla etenemistä paljon tai erittäin paljon ja vain 18 % oli sitä mieltä, että koulutuksesta oli vain vähän tai ei lainkaan hyötyä uralla etenemisessä. Vastaajista lähes 56 % koki, että koulutus parantaa työnhakumahdollisuuksia paljon tai erittäin paljon ja 15 %:n mielestä koulutuksesta oli vain vähän hyötyä työnhakumahdollisuuksien parantumiseen.

	1=ei ollen- kaan hyötyä	2=väh- än hyötyä	3=jonk- in verran hyötyä	4=palj- on hyötyä	5=erittäin paljon hyötyä	Keskiarvo
Oman alan asiantuntijuuden lisääntyminen	0%	3,57 %	25%	53,57 %	17,86%	3,86
Asiantuntijuuden kehittyminen muu- la kuin omalla alalla	0%	21,43 %	32,14 %	28,57 %	17,86%	3,43
Nykyisissä työtehtävissä kehittyminen	0%	17,86 %	32,14 %	35,71 %	14,29%	3,46
Työn vaatimien taitojen kehittyminen	0%	17,86 %	25%	42,86 %	14,29%	3,54
Vaativampien työtehtävien saaminen	3,57 %	10,71 %	39,29 %	28,57 %	17,86%	3,46
Uralla eteneminen	7,14 %	10,71 %	35,71 %	21,43 %	25%	3,46
Työnhakumahdollisuuksien parantuminen	0%	14,81 %	29,63 %	29,63 %	25,93%	3,67

Taulukko 4. Koulutuksen hyöty ammatillisen kasvun näkökulmasta (N=28)

Tutkittavien avoimissa vastauksissa näkyi tutkinnon hyöty sekä vertikaaliselle että horisontaaliselle urakehitykselle, ammatillisen kompetenssin, asiantuntijuuden, osaamisen sekä henkilökohtaisten ominaisuuksien kehittymiselle. Lisäksi ylempi ammattikorkeakoulututkinto edisti elinikäisen oppimisen prosessia.

Vakityöpaikka, mikä ainakin itselleni on todella suuri asia. Itselle, ammatillisuudelle ja osaamisen kehittämiseksi opiskelu teki oikein hyvää.

Muutokset työtehtävissä ja sivutoiminen opettajana toimiminen. Esiintymisvarmuus, halu oppia uutta ja keittää itseään jatkuvasti.

Sain opinnoista monia pieniä tiedonmurusia, joita olen voinut hyödyntää erilaisissa asioissa. Olin jo ennestään toiminut alan "normityöhön" verrattuna varsin poikkeuksellisessa työssä (kehittämistyössä), joten en ehkä sen takia saanut itselleni niin paljon uutta opinnoista, kun olinkin jo oppinut monia taitoja työssä hieman ennen opintoja. Mutta varmuutta siihen, mitä olin jo tehnyt sekä teoriapohjaa aiemman tiedon taustaksi jne. Tilastollisen tutkimuksen opinnoista oli paljon hyötyä, sillä se tuli minulle ihan uutena aiheena.

Henkilökohtaisesti olen oppinut katsomaan ja ajattelemaan asioita useammalta kantilta. Näkemään asioita enemmän yksilötasolta yhteiskunnan tasolle. Ajattelemaan mitä mistäkin päätöksestä seuraa meille kaikille. Laaja-alaisempaa ajattelua. Tietojen etsimistä. Ajankohtaisten asioiden kiinnostusta. Kykyä ja halua kehittää asioita ja osallistua erilaisiin kehittämishankkeisiin. Osallistumista.

10.7 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaikutus työelämätaitojen kehittymiseen

Kysyttäessä työelämävalmiuksista, vastaajat kokivat nykyisessä työssään erityisen tärkeinä (tärkeysjärjestyksessä) kykyä työskennellä itsenäisesti, oman alan käytännön osaamista, muutoksen hallintaa ja ongelmanratkaisutaitoja. Yrittäjyysvalmiudet ja yritystoiminnan perusteet koettiin vähiten tärkeinä (Taulukko 5.)

Kuinka tärkeänä koet alla olevat työelämävalmiudet NYKYISESSÄ TYÖSSÄSI?	1=ei lain-kaan tärkeää	2=vähän tärkeää	3=jonkin verran tärkeää	4=tärkeä	5=erittäin tärkeä	Keskiarvo
Kyky työskennellä itsenäisesti	0	0	1	3	24	4,82
Oman alan käytännön osaaminen	0	0	0	9	19	4,68
Muutoksen hallinta	0	0	3	4	21	4,64
Ongelmanratkaisutaidot	0	0	1	8	19	4,64
Ryhmätyö ym. sosiaaliset taidot	0	0	2	7	19	4,61
Vastuullisuus ja eettisyys toiminnassa	0	2	0	6	20	4,57
Neuvottelutaidot	0	0	2	8	18	4,57
Organisointi- ja koordinointitaidot	0	1	2	6	19	4,54
Moniosaaminen	0	0	1	12	15	4,5
Verkosto-osaaminen	0	1	4	6	17	4,39
Tiedonhankintataidot	0	0	4	9	15	4,39
Oman alan teoreettinen osaaminen	0	0	2	13	13	4,39
Oman alan lainsäädännön tuntemus	0	0	3	10	13	4,38
Oppimiskyky	0	1	1	14	12	4,32
Tieto- ja viestintätekniikan taidot	0	0	2	15	10	4,3
Esiintymistaidot	0	1	4	12	11	4,18
Analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot	0	1	6	15	6	3,93
Projektinhallintataidot	1	2	11	8	6	3,57
Esimiestaidot	2	6	6	6	8	3,43
Kielitaito	1	2	15	6	3	3,3
Kyky toimia kansainvälisissä tehtävissä	7	8	10	1	2	2,39
Yrittäjyysvalmiudet	7	10	5	5	1	2,39
Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	9	9	4	5	1	2,29

Taulukko 5. Työelämävalmiuksien tärkeys nykyisessä työssä (N=28)

Tulevaisuudessa tärkeimpinä työelämävalmiuksina vastaajat pitivät (tärkeysjärjestyksessä) muutoksen hallintaa, ongelmanratkaisutaitoja, moniosaamista sekä toiminnan vastuullisuutta ja eettisyyttä. Myös tulevaisuudessa vähiten tärkeinä valmiuksina koettiin yritystoiminnan perusteiden tuntemus ja yrittäjyysvalmiudet (Taulukko 6.)

Kuinka tärkeänä koet alla olevat työelämävalmiudet TULEVAISUUDESSA?	1=ei lainkaan tärkeää	2=vähän tärkeää	3=jonkin verran tärkeää	4=tärkeää	5=erittäin tärkeää	Keskiarvo
Muutoksen hallinta	0	0	1	3	24	4,82
Ongelmanratkaisutaidot	0	0	1	3	24	4,82
Moniosaaminen	0	0	1	5	22	4,75
Vastuullisuus ja eettisyys toiminnassa	0	1	1	3	23	4,71
Oman alan käytännön osaaminen	0	0	1	6	21	4,71
Organisointi- ja koordinoitaitaidot	0	0	1	7	20	4,68
Verkosto-osaaminen	0	0	2	5	21	4,68
Tiedonhankintataidot	0	0	2	5	21	4,68
Kyky työskennellä itsenäisesti	0	0	1	8	19	4,64
Ryhmätyö ym. sosiaaliset taidot	0	0	3	6	19	4,57
Neuvottelutaidot	0	0	4	5	19	4,54
Oppimiskyky	0	0	3	7	18	4,54
Oman alan teoreettinen osaaminen	0	0	3	7	18	4,54
Tieto- ja viestintätekniikan taidot	0	0	3	7	17	4,52
Oman alan lainsäädännön tuntemus	0	0	4	8	16	4,43
Esiintymistaidot	0	1	4	9	14	4,29
Analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot	0	0	4	12	12	4,29
Projektinhallintataidot	1	2	5	6	13	4,04
Esimiestaidot	1	2	7	5	13	3,96
Kielitaito	0	1	8	9	9	3,96
Kyky toimia kansainvälisissä tehtävissä	3	4	9	6	5	3,22
Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	5	6	5	7	5	3,04
Yrittäjyysvalmiudet	5	8	4	7	4	2,89

Taulukko 6. Työelämävalmiuksien tärkeys tulevaisuudessa (N=28)

Kysyttäessä tutkittavilta, miten ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen kehitti työelämävalmiuksia (Taulukko 7), koettiin tutkinnon kehittäneen paljon tiedonhankintataitoja, analyttisiä ja systemaattisen ajattelun taitoja, verkosto-osaamista sekä esiintymistaitoja. Vähiten tutkinnon suorittaminen kehitti yritystoiminnan perusteiden tuntemusta ja yrittäjyysvalmiuksia.

Miten ylemmän AMK-tutkinnon suorittaminen kehitti alla olevia työelämävalmiuksia?	1=ei kehitänyt lainkaan	2=kehitti vain vähän	3=kehitti jonkin verran	4=kehitti paljon	5=kehitti erittäin paljon	Keskiarvo
Tiedonhankintataidot	1	1	2	14	10	4,11
Analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot	0	2	7	12	7	3,86
Verkosto-osaaminen	1	2	4	16	5	3,79
Esiintymistaidot	1	2	7	11	7	3,75
Oppimiskyky	1	3	5	11	7	3,74
Ryhmätyö ym. sosiaaliset taidot	1	2	7	13	5	3,68
Ongelmanratkaisutaidot	1	1	11	11	4	3,57
Moniosaaminen	0	2	8	17	0	3,56
Muutoksen hallinta	0	4	8	13	3	3,54
Tieto- ja viestintätekniikan taidot	1	1	11	13	2	3,5
Oman alan teoreettinen osaaminen	0	4	9	11	3	3,48
Organisointi- ja koordinoitaitaidot	1	2	11	11	3	3,46
Kyky työskennellä itsenäisesti	2	3	8	11	4	3,43
Vastuullisuus ja eettisyys toiminnassa	1	4	11	9	3	3,32
Projektinhallintataidot	1	6	9	9	3	3,25
Neuvottelutaidot	3	3	11	10	1	3,11
Oman alan lainsäädännön tuntemus	3	6	7	10	2	3,07
Oman alan käytännön osaaminen	3	8	10	6	0	2,7
Esimiestaidot	4	7	12	5	0	2,64
Kielitaito	5	9	11	3	0	2,43
Kyky toimia kansainvälisissä tehtävissä	6	8	13	1	0	2,32
Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	6	16	2	3	1	2,18
Yrittäjyysvalmiudet	8	12	4	4	0	2,14

Taulukko 7. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen vaikutus työelämävalmiuksien kehittymiseen (N=28)

Vertailtaessa tutkittavien mielipiteitä työelämävalmiuksien tärkeydestä nykyisessä työssä ja tulevaisuudessa, huomattavia eroja ei ole havaittavissa. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon roolista työelämävalmiuksien kehittäjänä ja sen suhdetta työelämävalmiuksien tärkeyteen nyt ja tulevaisuudessa kuvataan taulukossa 8. Siitä voidaan nähdä, että taitoja joita pidettiin erittäin tärkeinä, tutkinnon suorittaminen kehitti vastaajien mielestä vain jonkin verran tai korkeintaan paljon. Toisaalta taitoja, joita ei pidetty kuin vähän tai jonkin verran tärkeinä, tutkinto ei myöskään kehittänyt kuin vähän tai jonkin verran. Suurimmat erot löytyvät oman alan käytännön osaamisen kehittämisessä, kyvyssä työskennellä itsenäisesti, toiminnan vastuullisuuden ja eettisyyden kehittämisessä, neuvottelutaidoissa, oman alan lainsäädännön tuntemuksessa, esimiestaidoissa ja kielitaidoissa. Tuloksissa hieman yllättävää on se, että huolimatta ammattikorkeakoulun roolista työelämälähtöisenä ja pk-yrityksiä palvelevana sekä kansainvälisyys- ja johtamisen osaamista korostavana korkeakouluna, juuri yrittäjyysvalmiudet ja yritystoiminnan perusteiden tuntemus koetaan vähiten tärkeiksi, eikä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon koettu niitä kehittävän. Kielitaito ja kyky toimia kansainvälisissä tehtävissä koettiin tärkeiksi tai jonkin verran tärkeiksi erityisesti tulevaisuudessa, mutta tutkinnon suorittaminen ei tutkittavien mielestä kehittänyt näitä taitoja kuin vähän. Esimiestaitoja tutkittavat pitivät erityisesti tulevaisuudessa tärkeinä, mutta kokivat tutkinnon suorittamisen kehittäneen niitä vain jonkin verran.

Työelämävalmiudet	Tärkeys nykyisessä työssä (KA)	Tärkeys tulevaisuudessa (KA)	Miten tutkinnon suorittaminen kehitti (KA)
Kyky työskennellä itsenäisesti	4,82	4,64	3,43
Oman alan käytännön osaaminen	4,68	4,71	2,7
Muutoksen hallinta	4,64	4,82	3,54
Ongelmanratkaisutaidot	4,64	4,82	3,57
Ryhmätyö ym. sosiaaliset taidot	4,61	4,57	3,68
Vastuullisuus ja eettisyys toiminnassa	4,57	4,71	3,32
Neuvottelutaidot	4,57	4,54	3,11
Organisointi- ja koordinoitaitaidot	4,54	4,68	3,46
Moniosaaminen	4,5	4,75	3,56
Verkosto-osaaminen	4,39	4,68	3,79
Tiedonhankintataidot	4,39	4,68	4,11
Oman alan teoreettinen osaaminen	4,39	4,54	3,48
Oman alan lainsäädännön tuntemus	4,38	4,43	3,07
Oppimiskyky	4,32	4,54	3,74
Tieto- ja viestintätekniikan taidot	4,3	4,52	3,5
Esiintymistaidot	4,18	4,29	3,75
Analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot	3,93	4,29	3,07
Projektinhallintataidot	3,57	4,04	3,25
Esimiestaidot	3,43	3,96	2,64
Kielitaito	3,3	3,96	2,43
Kyky toimia kansainvälisissä tehtävissä	2,39	3,22	2,32
Yrittäjyysvalmiudet	2,39	3,04	2,18
Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	2,29	2,89	2,14

Taulukko 8. Työelämävalmiuksien tärkeyden vertailua nykyisessä työssä ja tulevaisuudessa sekä tutkinnon suorittamisen vaikutuksiin työelämävalmiuksien kehittämisessä (N=28)

10.8 Ehdotuksia Terveiden edistämisen koulutusohjelman kehittämiseksi

Terveiden edistämisen koulutusohjelmaan kaivattiin selvästi eniten esimies- ja johtamisopintoja. Sen lisäksi toivottiin kansainvälisyyden sekä käytännönläheisyyden ja työelämälähtöisyyden lisäämistä. Myös jatkotutkimamahdollisuuksia toivottiin.

Jotenkin pitäisi kehittää työelämän ja opiskelun yhteistyötä, jotta valmistuneet sitten myös työllistyisivät opintojaan vastaaviin tehtäviin. Työhaussa en koe

olevani samalla viivalla terveydenhuollon maistereiden kanssa. Toki on myös itsestä kiinni miten sitten itseään markkinoi ja hakee uusia työmahdollisuuksia.

Enemmän johtamisen opintoja. (konkreettista ohjausta esim työvuorolistojen tekemistä, lainsäädäntöä jne).

Sellaisia asioita ei tehtäisi uudestaan, jotka on jo aiemmin hallinnut ja niitä taitoja joita on jo käytössä. Semmoinen kyllä turhauttaa..

Itse jäin kaipaamaan esimiestietojen opettamista ja tutkimuksellisten tiedon opettamista enemmän. Tosin nykyään tutkinnossa taitaa olla enemmän näitä elementtejä.

*Ennakoivammaksi, lisää kansainvälisyyttä ja sen alueen tuntemusta. Nyt pitäisi osata nähdä maailman muuttumista ja tulevaisuutta. Lisäisin mukaan oppisopimuskoulutuksena tai muuten mahdollisuuden täydentää omaa terveyden edistämisen tutkintoa nykyisen tutkintorakenteen erilaisilla kokonaisuuksilla esim. oppisopimuksen kautta, koska yliopistoväylä on suoraan suljettu. Ei jaksa mo-
neen kertaan kerrata samoja asioita.*

11 Johtopäätökset

Tähän tutkimukseen osallistuneet vastaajat ovat pääosin terveydenhuoltoalan koulutuksen omaavia ja naisia. Näin ollen vertailua sukupuolten tai koulutusalojen välillä ei voitu toteuttaa. Vastaajat olivat odotetusti aikuiskoulutuksen mukaisesti pitkään työelämässä olleita. Lisäksi taustakoulutukseltaan vastaajat olivat lukion tai sosiaali- ja terveydenhuoltoalan perustutkinnon suorittaneita, mutta suurimmalla osalla vastaajista koulutusväylä koostui useista tutkinnoista tai erikoistumisopinnoista. (Ks. myös Ojala & Ahola 2009.) Tämän tutkimuksen mukaan sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto profiloituu toisaalta elinikäisen oppimisen kontekstissa yhtenä etappina, toisaalta ponnahduslautana ammatilliseen opettajankoulutukseen. Yli kaksi kolmasosaa vastaajista opiskeli tai harkitsi opintoja tutkinnon jälkeen ja 45 % heistä halusi jatkaa ammatillisiin opettajanopintoihin (ks. myös Varamäki ym. 2011; Galli & Ahola 2010). Osalle vastaajista opettajaopinnot olivat olleet syy hakeutua suorittamaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa.

11.1 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rooli asiantuntijuuden kehittymisen tukemisessa

Horisontaalisen urakehityksen näkökulmasta ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisesta oli 71 % vastaajien mielestä paljon tai erittäin paljon hyötyä oman alan asiantuntijuuden lisääntymisessä. Vastaajista 46 % oli sitä mieltä, että asiantuntijuus muulla kuin omalla alalla kehittyi paljon tai erittäin paljon. Tutkinnon suorittamisesta oli paljon hyötyä myös nykyisissä työtehtävissä tai työn vaatimien taitojen kehittymisessä. Lisäksi tutkittavat kokivat tutkinnon parantaneen työnhakumahdollisuuksia sekä hyödyttäneen vaativampien työtehtävien saamisessa ja uralla etenemisessä. (Ks. myös Ojala & Ahola 2009; Varjonen & Maijala 2009; Varjonen ym. 2009.)

Vaikka ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisesta oli hyötyä asiantuntijuuden sekä työtehtävien vaatimien taitojen kehittymisessä ja uralla etenemisessä, tutkimuksen mukaan ne työelämävalmiudet joita pidettiin tärkeinä nyt ja tulevaisuudessa eivät kehittyneet tarpeeksi koulutuksen aikana. Suurimmat erot löytyivät oman alan käytännön osaamisen kehittymisessä, kyvyssä työskennellä itsenäisesti, toiminnan vastuullisuuden ja eettisyyden kehittymisessä, neuvottelutaidoissa, oman alan lainsäädännön tuntemuksessa, esimiestaidoissa ja kielitaidoissa. Vastaavia ja lähes yhtä suuria eroavaisuuksia löytyi myös Varamäen ym. (2011) tutkimuksesta, jonka kysymystä tässä tutkimuksessa tutkijan luvalla lainattiin. Myös heidän tutkimuksessaan tuli esiin se, että ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtanut koulutus kehitti yleisiä työelämätaitoja, mutta ei läheskään nykyisen tai tulevaisuuden työn vaatimusten mukaisesti.

11.2 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaikutus urakehitykseen

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisella on ollut myönteinen vaikutus vastaajien urakehitykseen ja nykyisten työtehtävien vastaavuuteen koulutustason kanssa. Tässä tarkoitetaan nimenomaan vertikaalista urakehitystä. Vastaajista suurin osa eli 74 % katsoi tutkinnon jo vaikuttaneen tai tulevaisuudessa vaikuttavan positiivisesti urakehitykseen. Varjosen ym. (2009) tutkimuksessa 29 % vastasi tutkinnolla olevan ”paljon” tai ”hyvin paljon” merkitystä ura-

kehitykseen ja 47 % vastasi sillä olevan ”jonkin verran” vaikutusta urakehitykseen. Huolimatta tämän tutkimuksen myönteisestä tuloksesta sen kääntöpuoli on se, että lähes 40 % kyselyyn vastanneista koki, ettei tutkinto ole vielä vaikuttanut urakehitykseen ja lisäksi lähes saman verran ei työskentele koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Tähän vaikutti tutkimuksen mukaan myös työuran pituus: suurin osa vastaajista, jotka olivat työskennelleet yhteensä 10–19 vuotta, koki työskentelevänsä koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Alle kymmenen vuoden työkokemuksella ja – mikä huolestuttavinta – yli kahdenkymmenen vuoden työkokemuksella oli päinvastainen vaikutus. Varamäen ym. (2011) tutkimuksessa koulutustaan vastaavissa työtehtävissä työskenteli täysin tai osittain 85 % sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista, kun ”ei ollenkaan” vastasi vain 11 %.

Tässä tutkimuksessa 64 % vastaajista ilmoitti työtehtäviensä muuttuneen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Vastaava luku oli Varamäen ym. (2011) tutkimuksessa sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta 52 % ja Ojalan ja Aholan (2009) tutkimuksessa sosiaali- ja terveystieteiden ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta alle 45 %. Varjosen ym. (2009) tutkimuksessa 15 % vastanneista kertoi työtehtäviensä muuttuneen entisessä työpaikassaan ja 11 % oli vaihtanut työpaikkaa. Näiltä osin tämän tutkimuksen tulos on siis muita tutkimustuloksia myönteisempi. Ansiotaso oli noussut 57 %:lla vastaajista ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen. Kuitenkin vain 21 % vastaajista ansaitsi yli 3000€/kk valtaosan ansaitessa yli 2500 mutta alle 3000 €/kk (ks. myös Varamäki ym. 2011).

Etenemismahdollisuudet nykyisessä työssä koettiin huonoiksi, tätä mieltä oli lähes 67 % vastaajista. Sen johdosta ei liene yllättävää, että työpaikan vaihtoa suunnitteli n. 68 % vastaajista. Lähes kaikki heistä uskoivat tutkinnon suorittamisen vaikuttaneen päätökseen hakea uutta työpaikkaa. Halu vaihtaa työpaikkaa oli tässä tutkimuksessa siten suurempi kuin Varamäen ym. (2011) tutkimuksessa, missä etenemismahdollisuudet nykyisessä työssä olivat erittäin huonot tai melko huonot 59 %:lla sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista ja halu vaihtaa työpaikkaa oli 52 %:lla sosiaalialan vastaajista. Vastaavasti Ojalan ja Aholan (2009) tutkimuksessa sosiaali- ja terveystieteiden

ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista 55 % halusi vaihtaa työpaikkaa.

11.3 Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus ja arvostus työelämässä

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus ja arvostus on tämän tutkimuksen mukaan heikko, jopa heikompi kuin muissa tutkimuksissa on arvioitu (vrt. Varamäki ym. 2011; Galli & Ahola 2010; Rantanen ym. 2010; Ojala & Ahola 2009). Suurin osa (82 %) vastaajista arvioi tutkinnolla olevan vain jonkin verran tai vähän tunnettavuutta työelämässä. Arvostuksen vastaajat arvioivat vieläkin heikommaksi: 89 % koki työelämän arvostavan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa jonkin verran tai vähän, 4 % oli sitä mieltä, ettei tutkintoa arvosteta ollenkaan. Vastaajista 86 % koki, että vastaava yliopiston maisteritutkinto on tunnetumpi ja 79 % vastaajista koki, että se on arvostetumpi työelämässä kuin ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Tutkinnon tunnettavuutta ja arvostusta lisättäisiin vastaajien mielestä tiedottamisen ja jatkotutkintoväylän avaamisen kautta sekä tutkintonimikkeen muuttamisella (ks. myös Galli & Ahola 2010; Ojala & Ahola 2009).

Terveysten edistämisen koulutusohjelmaan kaivattiin selvästi eniten esimies- ja johtamisopintoja. Tähän tarpeeseen Saimaan ammattikorkeakoulu on jo vastannut ja 2011 opintonsa aloittaneet voivat valita Terveysten edistämisen koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehdoksi joko klinisen osaamisen tai johtamisen osaamisen. Tutkimuksessa tuli esiin myös koulutuksen kansainvälisyyden sekä käytännönläheisyyden ja työelämälähtöisyyden lisäämisen tarve. Myös jatkotutkintomahdollisuuksia toivottiin.

12 Pohdinta

Työelämän osaamisvaatimukset muuttuvat jatkuvasti siten, että muodostuu kokonaan uusia työelämän tarvitsemia osaamisalueita ja syntyy tarvetta aiempaa

syvällisempään ja eri alojen osaamistarpeita yhdistävään osaamiseen. Useilla toimialoilla ammatin harjoittaminen edellyttää sekä vankkaa alan ydinosaamista että osaamista eri alojen rajapinnoilla. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat yksi väline yksilölle ja työyhteisöille työmarkkinoiden osaamisvaatimusten ja muutosten hallintaan sekä yrittäjyyden edistämiseen. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tavoitteena on turvata työmarkkinoille monipuolinen ja osaava työvoima, kehittää työelämää ja työyhteisöjä sekä mahdollistaa yksilötasolla työelämässä olevien oman osaamisen kehittäminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 6.)

12.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rooli asiantuntijuuden kehittymisen tukemisessa ja tutkinnon vaikutus urakehitykseen sekä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus ja arvostus työelämässä. Saimaan ammattikorkeakoulun Terveiden edistämisen koulutusohjelmasta valmistuneet kokevat koulutuksen lisänneen oman alan asiantuntijuutta (ks. luku 11). Tutkinnolla on myös suotuista vaikutus urakehitykseen. Suurin osa vastaajista kokee työskentelevänsä koulutustaan vastaavassa työssä, tosin heistä osa on ammatillisen opettajankoulutuksen suorittaneita, jolloin heidän kohdallaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaikutusta työtehtävien vastaavuuteen koulutuksen kanssa on vaikea arvioida. Lisäksi on syytä huomioda, että 80 % opettajankoulutusta harkitsevista kokee, ettei työskentele koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Tutkinnon tunnettuus ja arvostus erityisesti suhteessa vastaaviin yliopiston maisteritutkintoihin on tämän tutkimuksen mukaan heikko.

Terveiden edistämisen koulutusohjelmasta on tammikuuhun 2012 mennessä valmistunut 45 ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta ja tähän tutkimukseen heistä osallistui 28, joten vastausprosentti oli 62 %. Vaikka olisi ollut toivottavaa, että useampi valmistuneista olisi osallistunut tutkimukseen, niin tutkimuksen luotettavuuden osoituksena tulokset noudattelevat aikaisempien tutkimusten tuloksia (ks. luku 11). Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös kyselylomakkeen pilotointi, jonka perusteella tein muutoksia kyselyn sisältöön (ks. lu-

ku 9.2). Minulla oli tutkijana ennakko-oletuksia tutkimusten tulosten suhteen ja tulokset osoittivat nämä ennakko-oletukset vääriksi. Tämä osoittaa mielestäni paitsi tutkimuksen validiteetin toteutumisen myös tutkimuksen eettisen kestävyiden ja johdonmukaisuuden. Tutkimuksen eettisyys on toteutunut läpi koko tutkimusprosessin: tutkittavien anonymiteetti ja tulosten luottamuksellisuus ovat säilyneet aiotusti (ks. luku 9.5). Tulosten analysoinnissa ja esittämisessä olen johdonmukaisesti ja rehellisesti pitäytynyt tutkittavilta saamassani tiedossa ja poissulkenut omat näkemykseni tutkijana. Huomioitavaa tämän tutkimuksen luotettavuuden kannalta on, että tulosten vertailtavuus kuvioissa on hankalaa, koska kuvioiden prosenttiosuuksien mitta-asteikko on erilainen. Tämä vaatii lukijalta tarkkuutta. Tulokset on kuitenkin avattu tarkkaan tekstissä ja prosenttiosuudet on lisäksi merkitty kuvioiden pylväisiin kahden desimaalin tarkkuudella.

12.2 Sosiaalialan koulutus

Tähän tutkimukseen vastasi vain yksi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut sosionomi, joten sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon osalta tätä tutkimusta on mahdotonta vertailla muihin, aikaisempiin tutkimuksiin. Tämä on harmi, sillä oma mielenkiintoni kohdistui juuri sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asemaan työelämässä. Kirjallisuuslähteissä sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asemaa sosiaalialan työelämässä on pohdittu laajasti (ks. luku 3).

Sosiaalityön opiskelulla yliopistossa ja sosiaalityön maisteritutkinnon suorittaneen työmarkkina-asemalla on pitkät perinteet ja sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto etsii yhä paikkaansa koulutus- ja työmarkkinoilla. Osin tästä johtuen sosionomit (AMK) lähtevät opiskelemaan sosiaalityötä yliopistoon ja jopa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet harkitsevat sitä. Osa heistä myös haakeutuu yliopistoon. Tällainen moninkertainen kouluttautuminen on resurssikysymys ja koulutuspoliittisesti epälooginen. (Ojala & Ahola 2008, 128). Kuitenkin opetusministeriön (2007, 40) mukaan yliopistojen sosiaalityön koulutus ei vastaa työelämän tarvetta käytännöllisestä osaamisesta ja menetelmällisistä valmiuksista.

Ristiriitaisuus sosiaalityön kentällä on mielenkiintoinen: toisaalta alleviivataan ammattikorkeakoulujen soveltuvuutta sosiaalialan koulutukseen sekä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tarpeellisuutta moninaistuvassa sosiaalialan kentässä. Lisäksi tunnistetaan se tosiasia, että jo vuosikymmeniä on ollut pula sosiaalityöntekijöistä ja että se heijastuu alan vetovoimaisuuteen sekä työssä jaksamiseen (Kempainen ym. 2007). Kuitenkin laista sosiaalihuollon ammattilaisen kelpoisuusvaatimuksista (29.4.2005/272) halutaan pitää kiinni siten, että sosiaalityöntekijän pätevyyden voi saavuttaa vain riittävin yliopisto-opinnoin. Samaan aikaan yliopistojen työelämälähtöisyyttä kehitetään ja puhdas korkeakoulutuksen duaalimalli on hälvemässä (Davies ym. 2009). Vaatimus sosionomi (ylempi AMK)-tutkinnon rinnastamisesta yliopiston maisteritutkintoon ja sosiaalityöntekijän kelpoisuuden saamisesta olisi turha, jos sosiaalialalla olisi asiantuntija- tai esimiestehtäviä, joihin ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaisi pätevyyden. Tutkimusten valossa vaikuttaa kuitenkin siltä, että näin ei ole (mm. Rantanen ym. 2010, 6).

Koska kaikissa ammattikorkeakouluissa ei ole ollut tarjolla sosiaalialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, osa sosionomeista (ylempi AMK) on valmistunut muista sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmista, kuten Terveystieteiden koulutusohjelmasta. Tilanne on haasteellinen sekä koulutusohjelmien sisällön että tutkintonimikkeiden näkökulmasta, vaikka tätä kautta on saatu työelämässä kaivattua monialaista osaamista. (Viinamäki & Rantanen 2010, 107.) Kuten Jorma Niemelä toteaa eriävässä mielipiteessään, vain osassa ammattikorkeakouluissa suoritettu ylempi ammattikorkeakoulututkinto soveltuu sosiaalityöhön (Opetusministeriö 2007, 78). Terveystieteiden ja sosiaalihuollon rajapinnalla sekä esimiesasemassa työskentelevä sosiaalityöntekijä saa Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelmasta riittävät valmiudet ja taidot tehtäviinsä. Puhuttaasti sosiaalityön ja vaativan sosiaalityön edellyttämään asiantuntijuuteen koulutusohjelman sisältö on puutteellinen. Sen johdosta näen – kuten Jorma Niemeläkin kirjoittaa eriävässä mielipiteessään – että työelämän itsensä määrittelemät kelpoisuusehdot sosiaalityöntekijän tehtäviin ovat tarkoituksenmukaisia. Lakiin sosiaalihuollon ammattilaisen kelpoisuusvaatimuksista (29.4.2005/272) tulisi siten tehdä muutoksia ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto tulisi siinä rin-

nastaa ylempään korkeakoulututkintoon, kuten laissa ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisestakin (24.7.2009/564) todetaan.

12.3 Koulutuksen kehittäminen sekä tutkinnon tunnettuuden ja arvostuksen parantaminen

Ammattikorkeakoulututkintojen laaja-alaisuus, joustavuus ja työelämäsidonaisuus tunnistetaan ja ylempää ammattikorkeakoulututkintoa halutaan yhä kehittää duaalimallin mukaisesti (Opetusministeriö 2008). Myös yliopisto-opintojen työelämälähtöisyyttä kehitetään yhteistyössä työelämän edustuksen ja ammattikorkeakoulujen kanssa (OECD 2003). Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon profiiliin ja tehtävään ei tarvita muutoksia, vaan niitä kehitetään edelleen työelämäläheisenä ja työelämän kehittämistutkintona. Opintoihin vaadittava työkokemusvaatimus säilytetään, sillä opiskelijoiden työelämäkokemus vahvistaa tutkinnon profiilia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 19.)

Jotta Saimaan ammattikorkeakoulun Terveiden edistämisen koulutusohjelmaa voitaisiin entisestään kehittää vastaamaan opiskelijoiden ja työelämän tarvetta, on tämän tutkimuksen pohjalta hyvä tehdä jatkotutkimus tulevaisuudessa siitä, miten Terveiden edistämisen koulutusohjelmasta valmistuneet sosionomit (ylempi AMK) ovat kokeneet koulutuksen ja tutkinnon hyödyn asiantuntijuutensa kehittymisessä sekä miten he ovat sijoittuneet työelämässä tutkinnon suorittamisen jälkeen. Lisäksi näin saatuja tuloksia voitaisiin vertailla muiden ammattikorkeakoulujen ylemmistä sosiaalialan koulutusohjelmista valmistuneiden kokemuksiin. Samoin olisi tarpeellista tutkia Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveysalan työnantajien näkemystä ylemmästä ammattikorkeakoulututkinnosta sekä heidän halukkuuttaan yhteistyön kehittämiseen Saimaan ammattikorkeakoulun kanssa koulutuksen sisällön tarpeenmukaistamiseksi. Mielenkiintoista olisi myös tutkia, eroaako sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto muista Saimaan ammattikorkeakoulun ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista valmistuneiden työelämäänsä sijoittumisen ja tutkinnon tunnettuuden ja arvostuksen näkökulmasta.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kehittää Terveiden edistämisen koulutusohjelmaa ja sen johdosta ehdotan seuraavaa: Terveiden edistämisen koulutusoh-

jelman koulutuksen sisältö tulisi muuttaa vastaamaan paremmin moniammatilliseen tarpeeseen. Tällä hetkellä koulutusohjelma on suunnattu terveydenhuollon ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille. Koulutusohjelman sisältöä suunniteltaessa tulisi muistaa - ei pelkästään sosionomi (ylempi AMK)- opiskelija - vaan myös esimerkiksi fysioterapeutti (ylempi AMK)- ja toimintaterapeutti (ylempi AMK)- opiskelija. Sisältöä suunniteltaessa tulisi selvittää mahdollisuus yhteistyön lisäämiseen muiden ammattikorkeakoulujen kanssa ja siten koulutuksen kehittämiseen. Yhteistyö voisi olla opintojaksojen suorittamista muissa ammattikorkeakouluissa tai yhteisiä verkkokoulutuksia. Työelämän edustusta koulutuksen suunnittelussa tulee lisätä kannustamalla työnantaja osallistumaan koulutuksen sisällön uudistamiseen, sillä siten he saisivat tarvitsemaansa ja oikein kohdennettua asiantuntijuutta nyt ja tulevaisuudessa. Etelä-Karjalan alueen suurin sosiaali- ja terveysalan työnantaja, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyö, tuottaa sekä sosiaali- että terveyspalveluja ja useat työntekijät työskentelevät näiden kahden palvelusektorin rajapinnoilla. Uskon, että sekä Saimaan ammattikorkeakoulu että EKSOTE hyötyisivät yhteistyöstä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon koulutuksen suunnittelussa. Koulutuksen suunnittelussa pitäisi myös muistaa, että työelämälähtöinen korkeakoulutus voi tarkoittaa myös konkreettisesti työssä oppimista ja siten koulutusta tulisi viedä entistä enemmän työpaikoille. Jotta näkemys koulutusalan laaja-alaisuudesta säilyisi, koulutuksen sisältöä voitaisiin laajentaa myös opiskelijan oman työpaikan ulkopuolelle (ks. myös Galli & Ahola 2010, 107; Neuvonen-Rauhala 2009). Työelämäyhteistyön lisääminen tarkoittaa myös opettajien työelämäosaamisen ylläpitämistä ja kehittämistä sekä työelämäverkostoitumista.

Saimaan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan ylemmän ammattikorkeakoulutuksen kehittämiseksi ehdotan, että ammattikorkeakoulussa aloitetaan oma sosiaalialan ylempi ammattikorkeakoulutusohjelma. Tämän lisäksi tulisi selvittää mahdollisuus ammatillisten opettajaopintojen sisällyttämiseen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon siten, että ammatillisen opettajakoulutuksen voisi aloittaa ilman erillistä hakua koulutusohjelmaan. Ja lopuksi: sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille tulisi tarjota mahdollisuus sosiaalityön pätevyyskoulutukseen Lappeenrannassa esimerkiksi yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Niin kauan kun laki sosiaalihuollon am-

mattilaisen kelpoisuusvaatimuksista (29.4.2005/272) on sellaisenaan voimassa, ei suomalaisen korkeakoulutuksen maksuttomuus toteudu – puhumattakaan korkeakoulutuksen samanarvoisuudesta.

Toinen tavoitteeni tälle opinnäytetyölle oli tutkinnon arvostuksen ja tunnettuuden parantaminen. Olen samaa mieltä kuten kohderyhmäni ja muidenkin tutkimusten tulokset osoittavat, että tutkintonimikkeen muutos lisäisi tutkinnon tunnettuutta ja arvostusta. Lisäksi tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että ammattikorkeakoulujen oma rooli tutkinnon tunnettuuden ja arvostuksen lisäämiseksi on pienen ydinjoukon harteilla - juuri heidän, jotka ovat alusta saakka toimineet tutkinnon uranuurtajina. Tunnettuuden lisäämiseksi myös Saimaan ammattikorkeakoulu voisi ottaa aktiivisemman roolin ja tuoda tutkintoa ja sen sisältöä näyttävämmiin esiin työnantajille ja mediassa. Lisäksi tutkinnon suorittaneiden jatkokoulutusväylä on avattava. Uskon myös, että ehdotukseni yhteistyön lisäämisestä sosiaali- ja terveysalan työnantajien kanssa ja heidän panoksensa koulutuksen sisällön suunnittelussa lisää tutkinnon tunnettuutta ja arvostusta.

12.4 Lopuksi

Olenko siis oikeassa paikassa? Aloittaessani opinnot Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelmassa - juuri tuo kysymys mielessäni - päätin ensimmäisen luentopäivän lopussa, että etsin vastauksen kysymykseeni. Tämän opinnäytetyön myötä olen perehtynyt ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon syntyyn ja eri vaiheisiin. Matka on ollut mielenkiintoinen ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kehitys vuodesta 1999 tähän päivään on ollut enemmän kuin vaikuttava. Äärettömän mukaansatempaavaa on ollut tutustua uranuurtajien näkemyksiin tutkinnosta ja sen roolista korkeakoulujärjestelmässämme. Lisäksi on ollut ajatuksia herättävää seurata OECD:n raportteja koulutusjärjestelmästä, sillä niistä on luettavissa tulevaisuuden duaalijärjestelmän muutos: yliopistojen ja korkeakoulujen koulutusten ero on jo nyt häviämässä työelämän tarpeen tyydyttämiseksi.

Tämän opinnäytetyön myötä tein vielä toisenkin matkan: omaan ammatti-identiteettiini sosiaalialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavana sosionomina. Tämän matkan aikana olen kokenut suurta hämmennystä sosiaalityöntekijöiden ja yliopistojen asenteesta sekä julkisesta sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vastustuksesta. Vastustajien argumenttina on laaja ja sosiaalialan työkenttä, jossa myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet löytävät paikkansa. Näin ei kuitenkaan ole, sillä vaikka työsarka on laaja, tehtävänimikkeitä on vähän. Tämän johdosta sosiaalialalla on koulutusmuutoksen myötä tapahduttava myös organisaatiomuutos: ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille ja usein pitkän sosiaalialan kokemuksen omaaville ammatilaisille on osoitettava koulutusta vastaavia asiantuntija- tai esimiestehtäviä. Ironista on, että yksinkertaisinta olisi toteuttaa lakimuutos sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehdoista (29.4.2005/272).

Joudun yhä vastaamaan muiden ihmisten kysymyksiin siitä, miksi en mennyt suoraan yliopistoon. Tämän matkan aikana löysin vastaukseni: Koska kahden aikaisemman tutkintoni johdosta tulen aina työskentelemään sosiaali- ja terveysalan rajapinnalla ja siihen Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelma antaa erinomaiset valmiudet. Ja koska uskon korkeakoulutuksen dualimallin olevan häviämässä ja koska uskon lakimuutokseen siten, että laki sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehdoista (29.4.2005/272) muuttuu vastaamaan lakia ammattikorkeakoululain muuttamisesta (24.7.2009/564).

Kuviot

Kuvio 1. Suomen tutkintojärjestelmä (mukaillen Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012b), s. 10

Kuvio 2. Ammatilliselle kompetenssille annettuja merkityksiä Ellströmin (2001) esittämän jäsentelyn pohjalta (Ruohotie 2002a, 110), s. 32

Kuvio 3. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma, s. 43

Kuvio 4. Tutkittavien suorittamat ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot, s. 44

Kuvio 5. Opintojen jatkaminen ylemmän ammattikorkeakoulutututkinnon suorittamisen jälkeen, s. 44

Kuvio 6. Suunnitelmat opintojen jatkamiseksi, s. 45

Kuvio 7. Työtehtävien/työpaikan muutos ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen, s. 45

Kuvio 8. Koulutuksen vastaavuus nykyisiin työtehtäviin, s. 46

Kuvio 9. Työtehtävät ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen, s. 47

Kuvio 10. Ansiotason muutos ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen, s. 48

Kuvio 11. Ansiotaso (brutto) euroina, s. 48

Taulukot

Taulukko 1. Koulutusta vastaavissa työtehtävissä työskentely ja työkokemuksen pituus, s. 47

Taulukko 2. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettavuus ja arvostus työelämässä, s. 52

Taulukko 3. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettavuus ja arvostus työelämässä verrattuna vastaavaan yliopiston maisteritutkintoon, s. 53

Taulukko 4. Koulutuksen hyöty ammatillisen kasvun näkökulmasta, s. 55

Taulukko 5. Työelämävalmiuksien tärkeys nykyisessä työssä, s. 57

Taulukko 6. Työelämävalmiuksien tärkeys tulevaisuudessa, s. 58

Taulukko 7. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen vaikutus työelämävalmiuksien kehittymiseen, s. 59

Taulukko 8. Työelämävalmiuksien tärkeyden vertailua nykyisessä työssä ja tulevaisuudessa sekä tutkinnon suorittamisen vaikutuksiin työelämävalmiuksien kehittymisessä, s. 61

Lähteet

Arene ry. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. 2010. Koulutusohjelmaprojekti 2009-2010 Ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuutta kartoittamassa. Loppuraportti http://www.arene.fi/data/dokumentit/04443e8d-1dd4-4d21-9448-802b9100f023_LOPPURAPORTTI.pdf Luettu 11.6.2012

Arene ry. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. 2006. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleiset kompetenssit. <http://www.ncp.fi/ects/materiaali/Yleiset%20kompetenssit%20tutkintotasoitain%2019042006.pdf> Luettu 18.1.2012

Auvinen, P., Heikkilä, J., Ilola, H., Kallioinen, O., Luopajarvi, T., Raij, K. & Roslöf, J. 2010. Suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (NFG) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE. http://www.haaga-helia.fi/fi/aokk/taeydennyskoulutus/index_html/ARENE_n_suositus.pdf Luettu 8.6.2012

Bolognan julistus. 1999. Eurooppalainen korkeakoulualue. <http://www.hum.utu.fi/projects/historia/cn/julistus.php> Luettu 23.2.2012

Davies, J., Weko, T., Kim, L. & Thulstrup, E. 2009. OECD reviews of Tertiary Education – Finland. OECD Publications. <http://www.oecd.org/dataoecd/51/29/37474463.pdf> Luettu 23.2.2012

Filander, K. 2006. Työ, koulutus ja katoavat ammatti-identiteetit. Teoksessa Mäkinen, J., Olkinuora, E., Rinne, R. & Suikkanen, A. (toim.) Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen. Keuruu: PS-kustannus, 43–60.

Galli, L. & Ahola, S. 2010. Elinikäiset oppijat lähikuvassa: Kokemuksia ja näkemyksiä ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Raportti 76: Turun yliopisto.

Haapa-aho, M. 2011. Ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja urakehitys johtamisen näkökulmasta. Metropolia ammattikorkeakoulu. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto: Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtaminen. Opinnäytetyö. <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/36684/Ammatillisen%20osaamisen%20tunnistaminen%20ja%20urakehitys%20johtamisen%20nakokulmasta.pdf?sequence=1> Luettu 2.6.2012

Hakkarainen, K. & Paavola, S. 2006. Kollektiivisen asiantuntijuuden mahdollisuuksia ja rajoituksia – kognitiotieteellinen näkökulma. Teoksessa Parviainen, J. (toim.) Kollektiivinen asiantuntijuus. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 214 – 272.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. 2007. Aura - ammattiura sairaanhoitajana. Helsinki: Yliopistopaino.
<http://www.hus.fi/default.asp?path=1,28,820,2179,23268,23272> Luettu 2.6.2012

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13.–14. osin uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Huttula, T. 2008. Yhä ylös yrittää – Osaaminen tulevaisuuden Suomessa? Teoksessa Maijala, H. & Levonen, J. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osaamisen ennakointi ja tulevaisuuden haasteet. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 35–48.

Jokinen, E. & Luoma-Keturi, N. 2006. Elinikäisestä oppimisesta välineitä itsensä toteuttamiseen työelämässä. Teoksessa Mäkinen, J., Olkinuora, E., Rinne, R. & Suikkanen, A. (toim.) Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen. Keuruu: PS-kustannus, 61–73.

Jokinen, J., Lähteenmäki, L. & Nokelainen, P. 2009. Työssäoppimisen lumo Tii-vistelmä toisen asteen ammatillisen sekä ammatillisen korkea-asteen koulutuksen ja työelämän yhteistyön metatutkimuksesta. Opetusministeriön julkaisuja 2009:10.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm10.pdf?lang=fi> Luettu 11.6.2012

Kekäle, T., Heikkilä, J., Jaatinen, P., Myllys, H., Piilonen, A.-R., Savola, J., Tynjälä, P. & Holm, K. 2004. Ammattikorkeakoulujen jatkokokeilu Käynnistysvaiheen arviointi. Tampere: Korkeakoulujen arviointineuvosto.

Kemppainen, T., Mäntysaari, M. & Pohjola, A. 2007. Sosiaalityö vuonna 2015. Teoksessa Laitinen, M. & Kemppainen, T. (toim.) Tutkiva sosiaalityö Näkökulmia tulevaisuuteen ja innovaatioihin. Talentia-lehti/Sosiaalityön tutkimuksen seura 2007, 4-11.
<http://www.sosiaalityontutkimuksenseura.fi/Tutkiva%20sosiaalityo/Tutkiva%20sosiaalityo%202007.pdf> Luettu 8.6.2012

Koivula, U.-M. & Lehmusto, A. 2010. Sosionomi (AMK) koulutus Eurooppalaisessa viitekehyksessä – Havainnot ja vertailua. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.) Sosionomi (AMK & ylempi AMK) kansainvälistyvillä koulutus- ja työmarkkinoilla. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2010, 73-88.
http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Viinamaki_A_2_2010.pdf#page=11 Luettu 8.6.2012

Köylijärvi, P. & Viskari, K. 2008. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opetussuunnitelman laatimisprosessi ja työelämälähtöisyys. Teoksessa Maijala, H. & Levonen, J. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osaamisen ennakointi ja tulevaisuuden haasteet. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 59–66.

Laakkonen, A. 2004. Hoitohenkilöstön ammatillinen kasvu hoitokulttuurissa. Tampereen yliopisto: Kasvatustieteen laitos. Akateeminen väitöskirja.
<http://acta.uta.fi/pdf/951-44-5923-7.pdf> Luettu 2.12.2011

Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta 10.6.2005/411.

Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 24.7.2009/564.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559.

Laki sosiaalihuollon ammattilaisen kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272.

Liljander, J.-P. 2004. Ammattikorkeakoulutuksen asema eurooppalaisella korkeakoulutusalueella. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_194_tr10.pdf?lang=fi Luettu 12.6.2012

Luopajarvi, T. 2008. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuottama kelpoisuus, nykytila ja kehittäminen. Teoksessa Majjala, H. & Levonen, J. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osaamisen ennakointi ja tulevaisuuden haasteet. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 49–56.

Neuvonen-Rauhala, M-L. 2009. Työelämälähtöisyyden määrittäminen ja käyttäminen ammattikorkeakoulun jatkotutkintokokeilussa. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylä studies of education, psychology and social research 367.

OECD. Organisation for economic co-operation and development. 2003. Reviews of National Policies of Education. Polytechnic education in Finland. Paris, France: OECD Publication service.

Ojala, K. & Ahola, S. 2009. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot työmarkkinoilla. Valmistuneiden kokemukset ja koulutuksen vaikuttavuus. Projektin väliraportti 03/09. Turun yliopisto: Koulutussosiologian tutkimuskeskus.
http://ruse.utu.fi/publications/PDF_tiedostot/YAMKvaliraportti.pdf Luettu 7.12.2011

Ojala, K. & Ahola, S. 2008. Koulutuksen työelämäyhteydet, opinnäytetyö ja kehittämisen haasteet – ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon olemusta etsimässä. Teoksessa Majjala, H. & Levonen, J. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osaamisen ennakointi ja tulevaisuuden haasteet. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 117 – 134.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a. Koulutusjärjestelmä.
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/?lang=fi> Luettu 12.6.2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012b. Koulutusjärjestelmäkaavio.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/liitteet/koulutusjarjestelma.pdf> Luettu 12.6.2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Selvitys ylempien ammattikorkeakoulututkin-
tojen asemasta työelämässä ja uudistuksen vaikutuksesta koulujärjestelmään ja
työelämään.

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Tutkimus_ja_kehitys/YlempiAMK_kehittamisverkosto/selvitys_yamk_lopullinen.pdf Luettu 13.6.2012

Opetusministeriö 2010. Korkeakoulujen laadun ja vaikuttavuuden vahvistaminen - sivistyspoliittisen ministeriryhmän kannanotto korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen vauhdittamiseksi.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/rakenteellinen_kehittaminen/liitteet/rake_kannanotto_23_6_2010.pdf Luettu 5.12.2011

Opetusministeriö 2008. Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2008-2011.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/Korkeakoulujen_rakenteellinen_kehittaminen/liitteet/KK_rak_kehitt_suuntaviivat_muistio.pdf Luettu 5.12.2011

Opetusministeriö 2007. Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:43. Saatavana www-muodossa:<

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr43.pdf?lang=fi>> luettu 7.12.2011

Opetusministeriö 2006. Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen periaatteet. Opetusministeriön monisteita 2006:2.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm_31_Korkeakoululaitoksen_rakenteellinen_kehittaminen.pdf?lang=fi Luettu 5.12.2011

Palonen, T. & Gruber, H. 2010. Satunnainen, rutiininomainen ja tietoinen osaaminen. Teoksessa Collin, K., Paloniemi, S., Rasku-Puttonen, H. ja Tynjälä, P. (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOY, 41–56.

Ranne, K. 2009. Prologi: Tutkivan oppimisen hanke Topakka ja pedagoginen asiantuntijuus. Teoksessa Heinilä, H., Kalli, P. & Ranne, K. (toim.) Tutkiva oppiminen ja pedagoginen asiantuntijuus. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisu, 7 – 16.

Rantanen, T., Ahonen, P., Leinonen, R., Harjulehto, E., Kaljonen, P., Sandelin, S. & Ojasalo, K. 2008. Opinnäytetyö yhteisöllisenä osaamisen tuottamisen prosessina. Teoksessa Maijala, H. & Levonen, J. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osaamisen ennakointi ja tulevaisuuden haasteet. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 161 - 172.

Rantanen, T., Isopahkala-Bouret, U. & Järveläinen, E. 2010. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto työelämän näkökulmasta.

<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/viewFile/1186/1074> Luettu 13.6.2012

Raunio, K. 1999. Positivismi ja ihmistiede sosiaalitutkimuksen perustat ja käytännöt. Helsinki: Gaudeamus.

Ristikangas, V., Aaltonen, T. & Pitkänen, E. 2008. Asiantuntijasta esimies - Innostusta ja arvostusta esimiestyöhön. Helsinki: WSOY.

Ruohotie, P. 2005. Ammatillinen kompetenssi ja sen kehittäminen. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 7 (3), 4-18.

Ruohotie, P. 2002a. Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen ammattikorkeakoulun tavoitteena. Teoksessa Liljander, J-P. (toim.) Omalla tiellä - Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Helsinki: Arene, 108–127.

Ruohotie, P. 2002b. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. 1.-2.painos. Helsinki: WSOY.

Ruohotie, P. & Honka, J. 2003. Ammatillinen huippuosaaminen. Kompetenssitutkimusten avaama näkökulma huippuosaamiseen, sen kehittämiseen ja johtamiseen. Hämeenlinna. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Saimaan ammattikorkeakoulu. 2011. Terveystiedon edistämisen koulutusohjelman osaamistavoitteet.

http://ops.saimia.fi/opsnet/disp/fi/ops_VuosTeemMat/tab/tab/sea?ryhma_id=17018524&opettaposa_opinvuos=1&stack=push Luettu 18.1.2012

Salminen, H. 2003. Uuden tutkinnon kehittämisen tausta ja tarve. Teoksessa Okkonen, E. (toim.) Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – Lähtökohta ja haasteet. Julkaisu 1. Hämeenlinna: Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu, 6-16.

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Yleisopalvelut/Julkaisupalvelut/Kirjat/Tutkimus-%20ja%20kehitysty%C3%B6/Ammattikorkeakoulun_jatkotutkinto_lahtokohdat_ja_haastee.pdf Luettu 12.6.2012

Sarajärvi, A., Rekola, L. & Eriksson, E. 2010. Johtamis-, tutkimus- ja kehitystoiminnan osaamisen kehittämistarpeet – Lähiesimiesten ja ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden näkemyksiä. Teoksessa Varjonen, B. & Maijala, H. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – osana innovaatioympäristöjä. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu , 63-75.

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Yleisopalvelut/Julkaisupalvelut/Kirjat/opetus_ohjaus_ja_osaaminen/HAMK_YAMK_Osana_innovaatioymparistoja_2009_e.pdf Luettu 12.6.2012

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. Toimintaohjelma 2009-2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:18.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-10623.pdf Luettu 2.6.2012

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tynjälä, P. 2010. Asiantuntijuuden kehittämisen pedagogiikkaa. Teoksessa Collin, K., Paloniemi, S., Rasku-Puttonen, H. & Tynjälä, P. (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOY, 79–95.

Tynjälä P, Kekäle T. & Heikkilä J. 2004. Työelämälähtöisyys koulutuksessa. Kirjassa Okkonen E. (toim.) Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto - toteutuksia ja kokemuksia. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 6-15.

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Yleisopalvelut/Julkaisupalvelut/Kirjat/Tutkimus-%20ja%20kehitysty%C3%B6/Ammattikorkeakoulun_jatkotutkinto_toteutuksia_ja_kokemuk.pdf Luettu 12.6.2012

Vaittinen, P. 2012. Terveystiedon edistämisen koulutusohjelmasta valmistuneiden määrä tammikuuhun 2012 mennessä. Suullinen tiedonanto 16.1.2012.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352.

Valtioneuvoston asetus korkeakoulujärjestelmästä annetun asetuksen muuttamisesta 16.6.2005/426.

Vanttaja, M. & Järvinen, T. 2006. Oppiminen ja identiteetti muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa Mäkinen, J., Olkinuora, E., Rinne, R. & Suikkanen, A. (toim.) Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen. Keuruu: PS-kustannus, 27–42.

Varamäki, E., Heikkilä, T. & Lautamaja, M. 2011. Nuorten, aikuisten sekä ylemmän tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään: Seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2006-2008 valmistuneille. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä49.

<https://publications.theseus.fi/handle/10024/28122> Luettu 7.12.2011

Varjonen, B. & Kallioinen, O. 2008. Osaamistavoitteiden vertaisarviointi ja analysointi verkostoyhteistyönä. Teoksessa Maijala, H. & Levonen, J. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osaamisen ennakointi ja tulevaisuuden haasteet. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 137–150.

Varjonen, B. & Maijala, H. 2009. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoiden työnantajakyselyn tulokset. Kysely 2004 – 2008.

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Tutkimus_ja_kehitys/YlempiAMK_kehittamisverkosto/Seurantatutkimuksen_tyonantajakyselyn_tulokset_250509.pdf Luettu 14.6.2012

Varjonen, B., Maijala, H. & Okkonen, E. 2009 Otteita seurantatutkimuksen tuloksista. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden kokemuksia opinnoista.

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Tutkimus_ja_kehitys/YlempiAMK_kehittamisverkosto/Seurantatutkimuksen_tyonantajakyselyn_tulokset_250509.pdf

[hi-
tys/YlempiAMK_kehittamisverkosto/SEURANTATUTKIMUKSEN_TULOKSET_240409.pdf](#) Luettu 14.6.2012

Viinamäki, L. & Ilmasti, J. 2008. Palvelukseen halutaan sosionomi (AMK), sosionomi (ylempi AMK) tai vastaava sosiaalialan ammattilainen... Teoksessa Le-
vonen, J. (toim.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto - työelämäläheistä asian-
tuntemusta kehittämässä. Hämeenlinna: HAMKin e-julkaisuja 3/2008, 97–110.
http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Tutkimus_ja_kehitys/YlempiAMK_kehittamisverkosto/HAMK_YAMK-julkaisu.pdf Luettu 2.5.2012

Viinamäki, L. & Rantanen, T. 2010. Sosionomit (ylempi AMK) sosiaalialan korkeakoulutettujen ristiaallokossa. Teoksessa Varjonen, B. & Maijala, H. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – osana innovaatioympäristöjä. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu , 105-121.
http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Yleisopalvelut/Julkaisupalvelut/Kirjat/opetus_ohjaus_ja_osaaminen/HAMK_YAMK_Osana_innovaatioymparistoja_2009_e.pdf Luettu 12.6.2012

Wallin, O. 2012. Ammatillinen kasvu ja työhön sitoutuminen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työssä. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 14 (1), 10–21.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. 2011a. Menetelmäopetuksen tietovaranto.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/index.html> Luettu 6.10.2011

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. 2011b. Tutkimusetiikkaa ja lakipykälää.
http://www.fsd.uta.fi/laki_ja_etiikka/etiikka_lait.html Luettu 6.10.2011

Yliopistolaki 24.7.2009/558.

Hyvä Vastaanottaja!

Saimaan ammattikorkeakoulun Terveyden edistämisen koulutusohjelmaan on otettu opiskelijoita vuodesta 2005. Olet yksi sosiaali- ja terveystieteiden ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista. Tutkinnon suorittaneiden kokemuksia koulutuksesta ja sijoittumisesta työelämässä ei ole aiemmin tutkittu Saimaan ammattikorkeakoulussa. Sinun kokemuksesi ja mielipiteesi on tärkeä koulutuksen kehittämisen ja tutkinnon tunnettavuuden edistämisen kannalta.

Olen sosionomi (YAMK) – opiskelija ja teen opinnäytetyötäni aiheesta **Terveyden edistämisen koulutusohjelmasta valmistuneiden sijoittuminen työelämään**. Ohjaava opettajani on yliopettaja Pirjo Vaittinen. Tarkoitukseni on lopputyössäni kuvata millainen rooli TAMK-koulutuksella on asiantuntijuuden edistämiseksi. Tarkoituksena on lisäksi kuvata kokemustanne tutkinnon tunnettavuudesta ja arvostuksesta työelämässä. Tavoitteena on saadun tutkimustiedon avulla kehittää Terveyden edistämisen koulutusohjelmaa sekä parantaa tutkinnon tunnettavuutta ja arvostusta.

Lähetän Webropol -kyselyn kaikille Terveyden edistämisen koulutusohjelmasta valmistuneille. Kyselyssä on sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu oheisen linkin kautta. Vastaamiseen kuluu aikaa n. 10 -20 minuuttia. Vastausaikaa sinulla on 26.3.2012 saakka.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja tulosten raportointi tapahtuu siten, ettei henkilöllisyytesi tule ilmi missään vaiheessa. Saadut vastaukset hävitetään raportin julkistamisen jälkeen asianmukaisesti. Vastauksista mahdollisesti esiin nousevien jatkokysymysten johdosta toivon, että lähetät minulle niin halutessasi sähköpostiosoitteesi, jotta voin tarvittaessa syventää tai tarkentaa kyselyllä saatua tietoa sähköpostitse tai haastattelulla.

Toivon, että sinulta löytyy aikaa vastata tähän kyselyyn, sillä kokemuksesi on tutkimukseni kannalta tärkeä!

<http://www.webropol.com/P.aspx?id=599726&cid=166999143>

Jos linkki ei aukea klikkaamalla, kopioi se selaimen osoiteriville hiiren avulla.

Ystävällisesti

Sari Saliba
Sosionomi (YAMK) –opiskelija
Sairaanhoitaja

sari.saliba@student.saimia.fi
p xxx xxxxxxx